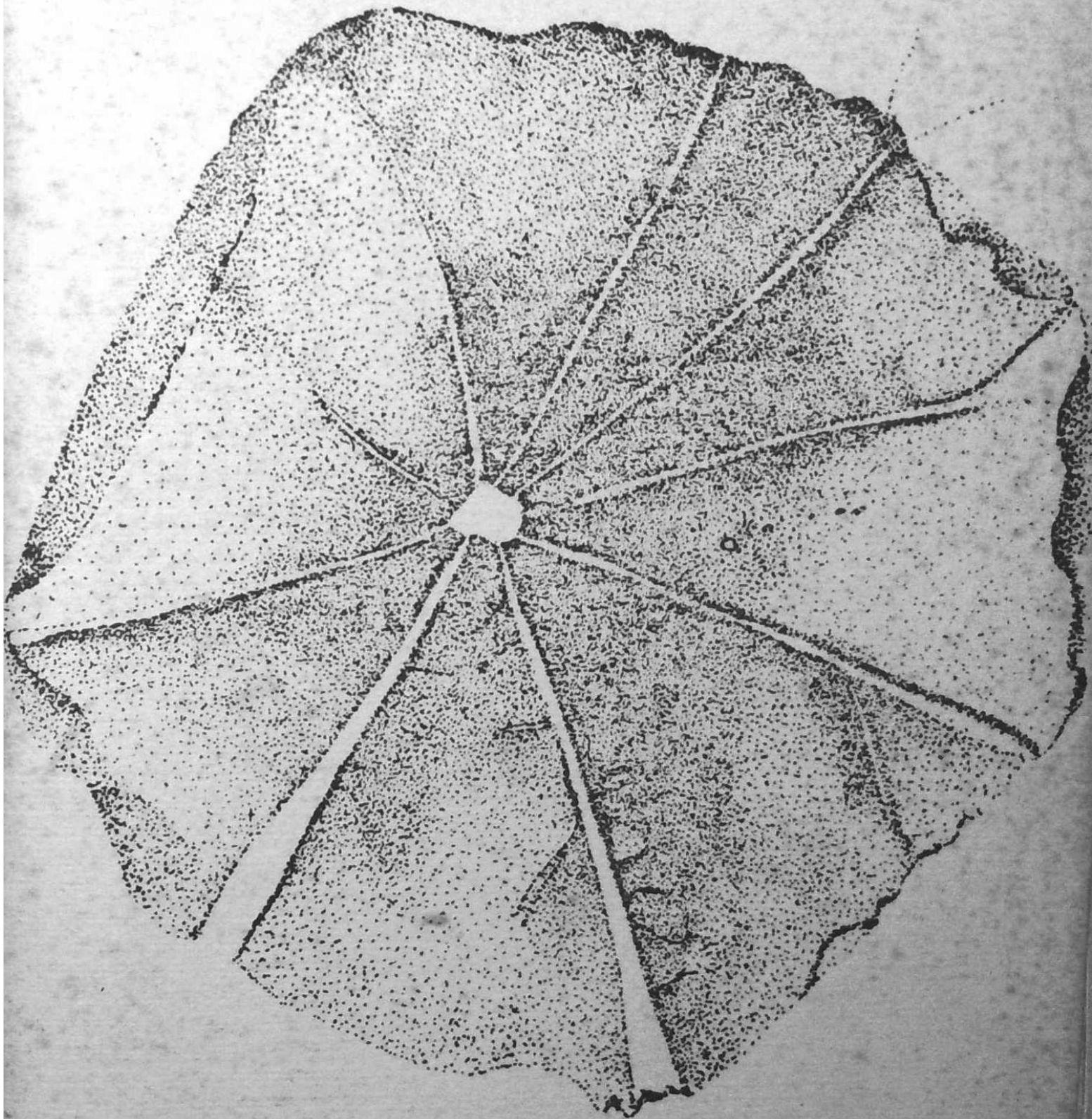

skrid 10

S K R I D

Niverenn 10

Miz Meurzh 1977

SERR-NOZ KELTIEK J. E. Mouton

AR SIMBOL J. E. Mouton

BARZHONEGOU Bob Dylan
(tr. Gwendal Denez)

LIADAN HA CURITHIR

KARANTEZ FRAEC'H HA FINDABAIR
(Henzanevelloù a Iwerzhon, tr. R. Hemon)

DANEVELL Mikaela Kerrain

AN ENEBOUR Mikaela Kerrain

TRO MARI JOB GERGENO Anatol ar Bras

KONTADENN YANN Jef Philippe

AN DEN KOZH HAG AR MOR E. Hemingway
(tr. Y. E. Abalan)

Priz an niverenn-mañ : 8 lur.

Gant an niverenn-mañ e krogomp en-dro da
embann ar gelaouenn SKRID, bet chomet
kousket e-pad keit all amzer.

Gant Gwendal DENEZ eo renet ar gelaouenn.

Ur gelaouenn dilorc'h e vo SKRID, o
klask reiñ bod d'ar skrivagnerien yaouank.

Peder niverenn ar bloaz a vo embannet.

Gortoz a ra SKRID
ho skridoù
pe/hag ho koumanant.

" Serr-noz keltiek "

E koun ar 4 000 Breizhad lazhet evit dieubiñ Breizh.

bannieloù torret
o nijal en avel drouk
bannieloù
gwisket gant liv ar marv
dasstrewet
gant erminoù du
du evel ar glac'har

kristilherezhoù kezeg
kollet e-barzh ar c'hlazoù
o streboliñ ouzh korfoù marv
kristilherzhoù hir
evel an avel war al lann gloazet
lann Sant Albin an Hiliber

kristilherezhoù hir
evel youc'hadennoù boud ar biniou
kristilherezhoù o kenveskañ
gant klemmoù an anaon
o rambreal en deñvalijenn

bannieloù torret
gant an avel dirollet
war lann teñval Sant Albin an Hiliber

Jakez-Erwan MOUTON
9. 10. 1976

" Ar simbol "

E koun ma holl vreudeur eus Breizh-Izel hag o deus
douget ar " simbol ".

Yen eo ar voger
Yen eo ar voger
Yen evel maen ar bez
Yen evel moger ar vezh
Yen ha gleb
Evel moger ar gouelvanou
Hag an den bihan ouzh ar voger yen
Hag an den bihan gant e voutou-koad
En-dro d'e c'houg
Hag an den bihan gwisket gant kouetiz
E benn izelaet gant pouez e vezh
E zaoulagad toulet gant ar gounnar hag an dispriz

' E DADOU KOZH DEZHAN

A LAKAE BARR-AVEL DA DARZHAN

OUZH AR MOK

A ZOUGE TORKOU O PARAN

EVEL AN HEOL '

An den bihan-se a zouge ennañ

HADENN AN DISPAC'H

An den bihan-se yen evel ar voger

A C'HELLFE LAKAAT

AR GURUN DA STRAKAL

Jakez-Erwan MOUTON
(28.8.1975)

BOB DYLAN

Ar gêr e-lec'h on ganet ne zalc'h eñvor ebet
Nemet galv ar c'hornoù-latar
Ar glav
Hag an tevennoù roc'h
N'em eus kaset santad ebet ganin
En tu all da venezioù al Lenn Veur
Ar gêr e-lec'h on kresket he deus
Lezet din va eritaj gwelidigezhioù
Ne oa ket ur gêr binvidik
Ma c'herent ne oant ket pinvidik
Ne oa ket ur gêr baour
Met ma c'herent ne oant ket paour
Ur gêr o vervel e oa
(Ur gêr o vervel e oa)
Ul linenn hent-houarn a ask an douar
Hag a ziskouezh e pelec'h o deus
An tadoù hag ar mammoù
Ma re ha re va mignoned
Tremenet deus Nort-Hibbing
Da su-Hibbing
Dilezet
Marv dija
Gant he c'hozh lez-varn vaen
A gouezh gant an avel
Dilezet abaoe pell
Gwerennoù torret
Anal he mogerioù brevet
O vougañ dindan an taoc'h peget
Ar skol gozh
E-lec'h ez ae va mamm
A vrein a gren a vev c'hoazh
A sav sklas ha digenvez
Troc'het he divrec'h
Hag al loar o tec'hout diouzh he c'horf diskolpet
'N'ur ober van da chom hep gwelout

Hag evit reiñ dezhi he dellegezh diwezhañ
 E harzhe ar chas e-tro ar vered
 E-lec'h ma oa ivez marv ar bezioù
 Ha trouz an avel hepken
 O c'hwezhañ er geot uhel
 Hag ar brikennoù 'zo kouezhet adarre
 Er pri gant stok kentañ
 Un avelig... Evel m'en defe glavioù
 Ar brezel lezet an douar tarzhet gant
 Ar bombez
 Su-Hibbing
 Aze eo e teuas an holl da adsevel
 O c'hêr met avelioù an Hanternoz
 O deus heuliet anezho ha kreñvoc'h
 O deus c'hwezet
 Met yaouank e oan
 Ha redet am eus
 Ha kendalc'het am eus da redek
 Redek a ran atav a gredan
 Met kemmet en deus alies va hent
 Rak repuad on bet dre ar spered
 Ha dre ar c'horf ivez
 Ha meur a aon a steuzias
 Meur a zalc'h a gouezhas
 Meur a huñvre a deuzas
 Ha gouzout a ran e welin c'hoazh erc'h
 An Hanternoz - Met kemmet 'vo ma sell ar wech a-zeu
 Mont a rin a-hed ar straedoù
 Da stranañ war ribloù kêr
 Da glask mignoned kozh m'emaint atav dre ar vro
 Komz gant ar re gozh
 Ha gant ar re yaouank
 Redek a ran ya...
 Met herzhel a ran a vare
 Evit gwelout ha karout ar pezh am eus
 Lezet - Rak desket am eus abaoe chom hep gortoz
 Ar pezh ne c'hell ket bezañ roet din

(brezhoneg gant Gwendal DENEZ)

BOB DYLAN

Skoelf e oa
 ha war-sav war rizenn
 pont brooklyn
 ur beleg a oa aze o komz dezhañ
 hag o kemmañ lec'h dizehan
 e welen deus kognoù disheñvel
 ar gouzougoù stegnet dre ar munud
 ha traoù
 flied a zalc'he an engroez
 ar vaouez a-dreñv din
 he deus tarzhet etre ma zivesker
 " foll foll lod a zo foll "
 e-giz un arvest er sirk
 " spi am eus ne raio ket "
 en tu all d'an aspled e oa
 digor bras e zaoulagad alfoet
 gleb gant ar c'hwezenn
 genou ur morvleiz
 o troñsañ milginoù lous
 tev 'oa e zivrec'h brizhellet
 hag un eurier arc'hant en doa
 ha diouzhtu em eus gwelet
 e oa digenvez da vat
 ne oa ket tu din chom d'e sellout
 ne oa ket tu din chom d'e sellout
 rak komprenet 'm'eus a-greiz-holl
 don tre em c'halon
 e felle din gwelout anezhañ
 o lammat

(brezhoneg gant Gwendal DENEZ)

Liadain ha Cuirithir

Ar gontadenn-mañ a zo bet embannet ha troet e 1902 gant ar c'heltiegour bras Kuno Meyer. Eviti da vezañ bet miret e dornskridoù kozh a-walc'h, ez eus abeg da grediñ e voe savet en navet, d'an diwezhatañ en dekvet kantved.

Displann eo an danevell. Talvoudus eo eta reiñ un diverra eus an darvoudoù, hervez komzoù Kuno Meyer e-unan e kenskriz e levrig :

" Danvez an danevell eo karantez ur barzh hag ur varzhez. Goude bezañ bet gouestlet e dimezi, e kemer-hi gouel ul leanez. N'heller ket lavarout resis pegoulz e c'hoarvez an dra-se. Mar deo abred, neuze ez eus striv etre karantez ha relijion.

" An daou gariad en em laka dindan renerezh Sant Cummine, marteze hep diskuliañ ar c'hemm e stad Liadain. Un taol-arnod aes-tre a zo lakaet war an daou da gentañ. Goude-se, ar sant, war c'houlenñ Liadain, a lez ganto re a frankiz. Bez' e rank neuze harluañ Cuirithir, a zilez e garantez da vont da birc'hirin. Liadain, avat, a ya war e lerc'h. Cuirithir a dremen neuze en tu all d'ar mor.

" Liadain a zistro da lec'h ar binijenn hag ar bedenn, hag a varv dizale. Sant Cummine a laka ar maen ma'z ae-hi da leñvañ war bez ar plac'h reuzeudik. "

R. H.

1.

Liadain, eus Corco Dubne, barzhez. Da Vro-Gonnac'ht ez eas, d'ober ur weladenn.

Cuirithir, mab an Dourgi, barzh e-unan. Ur banvez-bier a reas dezhi.

" Perak n'en em unanfemp ket, â Liadain ? " eme Guirithir. " Hor mab a vefe brudet. "

" N'hen greomp ket, " emezi, " gant aon na vefe saotret din va gweladenn. Mar deuez d'am c'herc'hat d'am zi, mont a rin ganit. "

2.

Evel-se e voe. War-du ar c'hreisteiz ez eas, ur mevel hepken war e lerc'h, ar vantell varzhel gantañ en ur sac'h war e gein, ha Cuirithir gant ur vantell baour hepken en-dro dezhañ. Pennoù goafioù a oa er sac'h ivez.

Mont a eure betek ma tegouezhas d'ar puñs e-kichen lez Liadain. Eno e wiskas e vantell vouk, hag e lakjod pennoù ar goafioù war o fustoù, hag eñ ouzh o hejañ.

3.

Bez' e welas Mab e Zaou Ijin o tont davetañ : ur farouell e oa, mab Maeloc'htraig, mab Dinertac'h, eus Dessi Bro-Vuma. Kerzhout a c'helle war ar mor kenkoulz ha war an douar. Uhelvarzh Iwerzhon e oa, ha farouell Iwerzhon a-bezh.

Da gaout Cuirithir ez eas.

" Mat eo se, " eme Vab e Zaou Ijin.

" Amen, " eme Guirithir.

" Te eo perc'henn al lez-mañ ? "

" N'on ket, " eme Gurithir. " A belec'h out danan ? "

" Farouell paour an Dessi on-me, Mab e Zaou Ijin va anv. "

" Klevet em eus an anv-se, " eme Gurithir. " Ha mont a ri e-barzh al lez ? "

" Hag e rin, " emezañ.

" Gra din ur vadelezh, " eme Gurithir. " Ar vaouez vras a zo eno, lavar dezhi, gant da holl ijin, dont betek ar puñs-mañ. "

" Pe anv eo-hi ? "

" Liadain. "

" Pe anv out-te ? "

" Curithir mab an Dourgi. "

" Mat ! emezañ.

4.

En ti ez a. Edo-hi en he c'hambr, peder maouez ganti. Azezañ a reas-eñ. Hogen ne voe ket taolet pled outañ. Neuze eo e lavaras :

" An ti-meur
Gant peulioù ouzh e skorañ
Neb a dle kaout un emwel,
Aet-eñ war-du ar c'hornog.

Dezhañ da vont d'az kwelout,
Puñs a zo dirak an ti.
Alc'houedered tro-war-dro,
Koant, a nij a-denn-askell.

Teñval eo va daoulagad,
Ouzh arouezioù ne ran van.
Liadain a ran-me eta
Eus pep maouez dianav.

8

A vaouez start da zaoudroad,
Ne deus brud par d'az hini.
Dindan gouel ul leanez,
Skiantekoc'h plac'h n'eus ket.

Mab ar mil,
A van d'an noz el lennoù,
'Zo er-maez ouzh da c'hortoz,
Daoudroad glas-wenn dindanañ. "

5.

War-lerc'h se eo ez eas-hi gant Curithir. Karantez ene a rejont gant Cummine Vras, mab Fiac'hna.

" Mat, " eme Gummine, " nerzh ar garantez-ene warnoc'h ! En em welout eo a reot, pe komz an eil ouzh egile ? "

" Komz a fell dimp ! " eme Gurithir. " Ar gwellañ e vo. Rak en em welet hon eus. "

Bep gwech eta ma 'z ae eñ en-dro da vein-bez ar sent, e veze prenet he c'hell-leanez warni. En hevelep giz, prenet e veze e gell-lean warnañ bep gwech ma 'z ae-hi er-maez.

Hi a lavaras neuze :

" Curithir, ar barzh gwechall
A garen ; hep gounid din
Aotroù ker an daoudroad louet
Gwa me ! Hepdout da viken !

Al lec'h 'tal ar peniti,
M'emañ warnañ an divarz,
Eno eo ez an bemdez
Goude splannder ar bedenn.

Biken n'en devo buoc'h,
Na leue-bloaz nag ounner ;
Biken ne vezo maouez
En tu dehou d'an divarz. "

9

Ma eilgerias Curithir :

" Ur vouezh ker a glevan
He degemer n'hellan ket.
Lavarout a ran hepken :
Ur vouezh ker ez eo din. "

Ma lavaras ar vaouez :

" Mouezh o tont dre ar gloued,
Mat dit tamall ac'hanon.
Petra 'ra ar vouezh din ?
Mirout ouzhin da gousket. "

" A zen, fall ez eo bet dit
Va envel gant Curithir ;
Eñ o tont eus ribl Loc'h Seng,
Me o tont eus Cill Conc'hinn. "

6.

" Kouskit an eil gant egile fenez, " eme Gummine.
" Ha ra 'z aio ur c'hloaregig etrezoc'h gant aon na
rafec'h diskianterezh. "

Ma lavaras Curithir :

" Mar deo un noz, emezoc'h,
E kouskin-me gant Liadain,
Un nannlean hag a gouskfe,
A gemerfe plijadur. "

Ma lavaras Liadain :

" Mar deo un noz, emezoc'h,
E kouskin gant Curithir,
Ha pa vefe ur bloavezh,
E ve diviz etrezomp. "

7.

Kevret e kouskjont en nozvezh-se. Antronoz e

10

kaser ar paotrig da Gummine da vezañ goulennataet.

" Arabat dit kuzhat mann, " eme Gummine ; " pe
anez, da lazhañ a rin. "

Ne ra forzh ha pa varvfe. " Da lazhañ a rin mar
anzavez. "

8.

Goude se e voe kaset Curithir d'un iliz all. Hag
eñ da lavarout :

" Nevez 'zo,
E kimiadis diouzh Liadain.
Keit un devezh hag ur miz,
Keit ur mizvezh hag ur bloaz. "

Liadain a lavaras :

" Mar deo hiziv Curithir
Aet e-mesk ar gloareged,
Diskiant e vo e gomz
Evit an neb na oar ket. "

Cummine a lavaras :

" Fall ar pezh a lavarez,
A Liadain gwreg Curithir.
Amañ n'oa ket diboelloc'h
Eget an deiz ma teuas. "

Ma eilgerias Liadain :

" En nozvezh-se, d'ar Gwener,
N'oan ket ledet war ar mel,
War c'hloan va falennig gwenn,
Etre divrec'h Curithir. "

9.

Curithir, avat, a yeas da bardonañ ken na zegoue-
zhas e Cill Letrec'h, e bro an Dessi.

Liadain, ouzh e glask, a lavaras :

11

" Dilaouen

Eo ar marc'had am eus graet !
Rannañ'r galon a garen.

Diskiant,
Eo bet nac'h outañ e c'hoant,
Dre aon rak Roue an Neñv.

Gounid bras
Oa dezhañ mont dreist da boan
An Ifern d'ar Baradoz.

Bihan dra
'Rannas kalon Gurithir.
Habask oan en e geñver.

Liadain on
Hag a garas Curithir :
Gwir ar pezh a lavaront.

Ur pennad
On chomet gant Curithir.
C'hwek oa bout en e gichen.

Kan ar c'hoad
A gleven, ha me gantañ.
Ivez, mouezh ar mor mouk.

Arabat
Da dra pe dra a rafen
Rannañ kalon Gurithir.

Hen anzav
A ran : eñ eo a garen
Ma 'm eus karet den ebet.

Ur flamm feuls
A deuzas va c'halon-me.
Ha ne lammo mui biken.

10.

Penaos e voe rannet kalon Gurithir gant Liadain ?
Re brim e kemeras-hi gouel ul leanez.

Pa glevas-eñ edo-hi o tont eus ar c'hornog, ez
eas en ur c'hourac'h war ar mor, da weladenniñ broioù
pell ha da bardonañ. Biskoazh mui ne voe gwelet ganti.

" Aet eo kuit bremañ, " emezi.

War al lec'h ma oa e voaz mont da bediñ, e varvas
Liadain. D'an Neñv ez eas hec'h ene. War he dremm e
voe lakaet al lec'h-se da vaen-bez.

Kejadenn Liadain ha Curithir betek amañ.

Lakaet e brezhoneg
gant ROPARZ HEMON.

K A R A N T E Z F R A E C ' H

H A F I N D A B A I R

*Henzanevell a Iwerzhon
displeget e brezhoneg
gant Roparz Hemon*

1. AR PAOTR HAG AR PLAC'H

Fraec'h, mab Idac'h Konnac'ht ha Befinn ar Gorri-
ganenn, a oa kaerañ paotr Iwerzhon. Hogen ne vevas
ket pell.

Eizh vloaz e chomas er gêr, dizimez. Hanter-kant
mab roue, a oad hag a neuz gantañ, oa e goskor.

Fidabair, merc'h Ailill ha Mev, o kaout keloù
eus Fraec'h, a gouezhas e karantez gantañ.

Sed e glevas Fraec'h en e di. E venoz a reas da
vont da gomz gant ar plac'h yaouank.

2. AN AMBROUGADEC

Hag eñ gant e goskor da blaenenn Vreg, da vro an
Arc'houereed.

Kas a reas gantañ :

Hanter-kant mantell c'hlas, heñvel ouzh kein ur
c'hwil pep unan, gant peder lagadenn louet hag ur
spilhenn aour ruz.

Hanter-kant toneg wenn gant loened aour hag
arc'hant.

Hanter-kant skoed arc'hant, bevennek.

E dorn pep gour ur gantol rouantel, hanter-kant
rinved orjal gwenn, hanter-kant bos aour glan da
bep unan ; klavier skarboukl ouzh he beg.

Mein prizius war o fenn, en noz evel bannoù-heol
o lugerniñ.

Hanter-kant kleze dornellet-aour.

Hanter-kant marc'h louet flour, pep a wesken
aour en e c'henou, pep a ezev arc'hant ouroulerioù
aour en e gerc'henn.

Hanter-kant harnez limestra, frezilhonet-arc'hant,
izivi arc'hant warno gant pennoù loened.

Hanter-kant skourjez orjal gwenn, klochedoù aour
ouzh o beg.

Seizh ki-hemolc'h, pep a chadenn arc'hant d'o
stagañ, etrezo un aval aour.

Garwiskoù aour na felle warno liv ebet.

Seizh kornour, ganto kornoù aour hag arc'hant,
saeoù liesliv, blev hir melen alaouret, mantilli
flamm.

Tri drouiz en o raog, dezho talgennoù arc'hant
kinklet-aour, skoedoù aroueziek o bolzoù, kribennek
o c'hrogoù, roudennet-arem o bevennoù.

Tri zeleñour o dalc'h rouantel.

3. AN DEGEMER E KROUAC'HAN

Hag i da Grouac'han, bro Ailill ha Mev.

Eus lein ar c'hreñvlec'h e voent merzet gant ar
gedour.

" Bez' e welan, " emezañ, " un tolpad kaer a dud. Skedusoc'h bagad ne zeuas biskoazh en amzer Ailill ha Mev. Evel pa ve soubet va fenn en ur veoliad win frond an aezenn diwarno. Troioù ha c'hoarioù ar gour yaouank en o zouez, n'em eus ket gwelet o far, hag eñ o vannañ e speg war-hed taol dirazañ, ma vez paket gant ar seizh ki kent dezhañ tizhout an douar. "

A-berzh ar roue ez ejod war o arbenn, ha goulenn a beban e teuent.

Lavarout a rejont piv e oant, hag o gouenn :

" Fraec'h mab Idac'h a zo amañ. "

Kemennet ar c'heloù d'ar roue ha d'ar rouanez.

" Bezent degemeret-mat, " emezo.

Roet e voe dezho palevarzh an ti.

4. AR C'HOARI GWEZBOELL

" Degemer mat deoc'h, " eme Ailill.

Mev, avat, a sellas ouzh an den yaouank hag a chomas dilavar.

Hag hi neuze da dostaat ouzh un daolenn wezboell. Kaer-marzhus an daolenn-se : arem gwenn, kognoù aour, aour hag arc'hant ar werin, ur gantol vein prizius ouzh he sklaeriañ.

" Bezet roet boued d'an dud, " eme ar roue.

" Din ne vern ar boued, " eme ar rouanez a vouezh izel, " hogen deut eo hennezh da skrapañ hor merc'h diganeomp. Ma ra, hor bezo tabut gant meur a roue ha meur a rener a Iwerzhon. "

" Petra ober ? " eme Ailill.

" Kinnig dezhañ c'hoari ganin ; ma c'hounez, en devo hor merc'h ; ma koll, e ranko mont kuit. "

Graet ar c'hinnig da Fraec'h. Asantiñ a reas.

E-doug tri devezh ha teir nozvezh e c'hoarijont, da skleur ar mein prizius. A-benn neuze, gant ar mab yaouank e teuas an trec'h.

" Ha bezañ em bo da verc'h ? " emezañ.

Mev, avat, ne rannas ger.

" A-walc'h din bezañ gounezet, " eme Fraec'h : " un dra hepken a c'houlennin diganit : chom ur sizhun c'hoazh er c'hreñvlec'h. "

" Da ganeomp, " eme Ailill, " da gaout amañ. Gwell ac'hanout bezant eget ezvezant. "

" A zo mat ", eme Fraec'h.

Hag e vanas gant e goskor e ti Ailill ha Mev. Bemdez ez aent da hemolc'hiñ ha degas ar gouezviled lazhet ganto d'an abardaez.

5. AN DIVIZ GANT FINDABAIR

Hegaset oa Fraec'h pa n'en doa bet tro ebet da gomz gant ar plac'h yaouank, hag eñ deut war an amboaz-se, a-ratozh-kaer.

Ur wech e savas d'an dibenn-noz da walc'hiñ e zaouarn er feunteun. D'an ampoent e oa deut Findabair gant ur vatezh da walc'hiñ he daouarn ivez.

E daouarn ar plac'h yaouank e krogas.

" Chom da zivizout ganin, " emezañ. " En abeg dit-te omp deut. "

" Brav e ve din mar gellfen, " emezi. " Hogen n'hellan ket. "

" Ha tec'hout a ri ganin ? " eme Fraec'h.

" Evit tec'hout ne rin ket, ha me merc'h ur roue hag ur rouanez. N'out ket paour, ha dit-te eo e fell din bezañ. Te eo a garan. Dal ar walenn-mañ da ouestl etrezomp. Din e voe roet da virout gant va

mamm. Lavarout a rin eo bet dianket. "

Hag ez ejont an eil diouzh egile.

6. GOULENN PRIZ AN EURED

" Skrapañ a ray hor merc'h diouzhimp, " a lavar ras Mev da Ailill.

" Petra a raimp-ni da herzel ? " emezañ.

" Goulenn digantañ, " emezi, " ken uhel briz eviti ma nac'ho paeañ, ha ret e vo dezhañ mont kuit."

Galvet e voe Fraec'h dirak ar roue hag ar rouanez.

" Ho merc'h a vennan kaout, " eme ar gour yaouank.

" Va merc'h az pezo, " eme Ailill, " ma roez din pezh a c'houlennan. "

" Petra a c'houlennez ? " eme Fraec'h.

" Tri-ugent marc'h louet du, gant pep a wesken aour hag arc'hant. Daouzek buoc'h-laezh, dezho pep a leue gwenn diskouarn ruz. Te ha da goskor ha da sonerien da zont ganeomp da Goualnge. "

" Dre va skoed, dre va c'hleze, dre va armoù rac'h, " eme ar paotr, " touiñ a ran ez pezo kement-se. "

Hag ez eas kuit diouto, hag e kuitaas an ti.

7. AN TAOL YUD

" Gwell e ve deomp sailhañ warnañ hag e lazhañ, " eme Ailill.

Ma lavar ras Mev :

" Naren. Brudet-fall e vemp diwar-se. E bediñ a raimp da vont da gouronkañ el Lenn Du. "

Bremañ, el Lenn Du e oa un Aerouant hag a blaouie kement hini a yae di da gouronkañ.

8. AR GOURONKADENN

" Deomp er-maez, " eme Ailill, " da welout an hemolc'h."

Da welout an hemolc'h ez ejont. Da vare kreisteiz, skuizh an dud, e kerzhjont etrezek ar stêr da gouronkañ.

" Klevet hon eus Fraec'h, " eme Ailill, " n'ec'h eus ket da bar en dour. Kae d'al elnn du-hont, m'az ped, deomp d'az kwelout o neuial. "

" Petore lenn eo honnezh ? " eme Fraec'h.

" N'eus riskl ebet el lenn-se. Eno e kouronker alies. "

D'al Lenn Du ez ejont.

Ha Fraec'h da ziwiskañ e holl zilhad, ha da lammat en dour, o lezel e c'houriz war ar c'hlaenn.

Ailill a zibradas ar gouriz, a dennas ar yalc'h dioutañ, a gavas ar walenn er yalc'h, he diskouezas d'ar rouanez.

" Hec'h anaout a rez ? " emezañ.

" Hec'h anaout a ran, " emezi.

Ma stlapas Ailill ar walenn e-kreiz al lenn. Gant un eog e voe lonket.

Fraec'h a spurmantas an eog, hen heulias, hen pakas dre ar brenkoù, hen stlejas d'an douar, hen kuzhas e-mesk ar raoskl, hep gouzout da zen. Neuze e teuas er-maez eus an dour.

" Arabat dit dont er-maez, " eme Ailill, " hep degas din ur skourr eus ar gerzinenn aze, a zo ken koant he hugennoù. "

Fraec'h a neuias davit ar skourr.

D'an ampoent e tegouezhe Findabair. Ur sell a

aolas war ar paotr. Ne vern petra a gaer he doa gwel-
let en he buhez, kaeroc'h c'hoazh e oa Fraec'h war
al Lenn Du : e gorf gwenn-kann, e vlev stank, e
stumm kenedek, e zaoulagad glas, mab tener dinamm ;
strizh e zremm er penn izelañ, ledan er penn uhelañ,
eeun e zargreiz, difestur ; ar skourr kerzinenn
etre e elgez hag e skoaz.

" Biskoazh ne voe tra nes d'e gened, nag a hanter,
nag a drederenn, " emezi.

9. AR STOURM GANT AN AEROUANT

" Kaer-dreist an hugennoù-mañ. Degas re all deomp,
eme Ailill.

Ma tistroas Fraec'h da greiz al lenn. Edo an
Aerouant dirazañ.

" A Ailill, " eme Fraec'h, " taol din ur c'hleze.
Ennon e krog an Aerouant. "

Den avat ne grede fiñval, gant aon rak Ailill
ha Mev.

Ha Findabair neuze da ziwiskañ he holl zilhad,
ha da lammat en dour, kleze ar paotr ganti.

He zad a strink outi e speg, a dreuz he div
blezenn-vlev. Fraec'h a dap ar speg, hen bann davet
Ailill, a dreuz e sae limestra hag e doneg. Finda-
bair a ro ar c'hleze d'ar gour yaouank, hag a dec'h
betek ar ribl.

Dantet en doa an Aerouant en e gostez, ma ruzias
an dour gant e wad. O koll e nerzh edo ar paotr,
hag eñ o stourm, o strivañ, oc'h en em weañ, oc'h
en em zifretañ. Trumm e tistag un taol-kleze gant
an euzhvil, hag e troc'h e benn dioutañ.

10. AR STROLL BURZUDUS

En em stlejañ a ra ar mab betek al leton. Eno

e chom astennet, mik, divi, peuz divuhez.

" Lezomp eñ da vervel, " a lavaras Mev da Ailill.

Hag i gant o zud d'ar c'hreñvlec'h, o kas ganto
Findabair.

Neuze e voe klevet dre Grouac'han ul leñvadeg
veur. Tri hanter-kant maouez a weljod o tremen,
tonegoù mouk dezho, kabelloù gwer, o divrec'h kel-
c'hennet-arc'hant.

Sed o leñvadeg :

" Siwazh da Fraec'h, mab Idac'h, mab muiañ-karet
da rouanez korrganenned Iwerzhon ! "

Fraec'h a glevas o safar.

" Hirvoud va mamm a glevan, " emezan, " ha klemm-
van he flac'hed. "

Ar merc'hed a zeu tro-dro d'ar paotr. Un annoar
a lazhont, a zidammont gant ur vouc'hal. Bervet ar
c'hig, kibellet Fraec'h en dourenn, endra ganent a-
hed an noz.

11. ARNOD FINDABAIR

Diouzh ar beure, edo ar paotr pare-mat.

Betek ar c'hreñvlec'h e kerzhas. An holl a savas
dirazañ, evel pa vije o tont eus ur bed all. Ailill
ha Mev a savas ivez, o lavarout :

" Keuz hon eus d'ar pezh hon eus graet. "

Skoulmañ ar peoc'h a rejont. En noz-se e voe
banvez bras er palez.

A-greiz holl, e lavaras Mev d'ar merour :

" Degas va bravigoù din. "

Degaset he bravigoù, e vanas an holl estlammet
dirazo.

" Bremañ, galvit Findabair, " emezi.

Findabair a zeuas d'he c'haout.

" Va merc'h, diskouez d'an divroidi ar walenn a rois dit warlene. "

" Ne ouzon ket, " a respontas, " da belec'h eo bet kaset. "

" Mar n'he c'havez ket, " eme Ailill, " a-benn warc'hoazh e varvi. "

12. AN EOG

En abardaez-se e c'halvas Fraec'h unan eus e ambrougerion.

" Kae d'al lec'h, " emezañ, " ma'z is en dour ; un eog am eus kuzhet eno ; kas eñ da Findabair ; lavar dezhi e gempenn hag e lakaat da boazhañ. "

Antronoz, e teuas ar plac'h yaouank dirak he zad hag he mamm.

" Kavet eo ar walenn ? " eme Ailill.

" N'eo ket, " eme Findabair.

" Neuze ez ay da ene diouzh da gorf fenoz. "

" A Ailill, " eme Fraec'h, " n'eus ket unan eus va bravigoù-me na rofen evit da verc'h. "

" Bravig ebet ne dalv din, " eme Ailill, " nemet ar walenn he deus kollet. "

" Ar walenn-se n'on ket evit he reiñ dit, " eme Findabair.

" Touiñ a ran dre zoue va zud, " eme Ailill, " e varvo da ziweuz ma ne zegasez ket din ar walenn. "

" Ha me, touiñ a ran dre zoue va zud, " eme Findabair, " ne chomin mui ez kalloud mar degasan dit ar walenn ; ya, ha pa rankfen mont en diroll. "

Mar kavez ar walenn, " eme Ailill, " ne virin ket ouzhit da vont zoken gant ur paotr-marchosi. "

War-se, e teuas matezh Findabair, o tegas an eog poazhet gant mel war ur plad, hag ar walenn war an eog.

13. AN EURED

Fraec'h a zisplegas an istor. Bamet ha sebezet an holl.

" E gwir, ne lakain biken va soñj e paotr ebet en Iwerzhon nemedout, " eme Findabair.

" Ra viot gouestlet e dimezi, " eme Ailill ha Mev.

" Fraec'h, degas da chatal amañ da vont ganeomp da Goualnge. Neuze e vo graet an eured. "

Mont a reas Fraec'h d'e vro, ha degas ar chatal gantañ. Hag en nozvezh-se end-eeun e voe pried Findabair.

Notenn

Ur wall gudenn a zo lakaet dirazomp gant Tain bo Fraich, pe "Skrapadeg Saout Fraec'h", miret en dornskrid eus ar 16-vet kantved, ha moulet evit ar wech kentañ e 1870.

Anat eo, gwall luziet eo an danevell, enni traoù e-leizh na glotont tamm kenetrezo. Ur skouer hepken : Fraec'h, anezhañ ur paotr dizimez e deroù ar skrid, a gonter a-greiz-holl doareoù e wreg hag e vugale.

A zo muioc'h : ken dibouez eo istor ar skrapadeg saout, ken distag ha diforc'h diouzh peurrest an danevell, ma n'em eus graet meneg ebet anezhañ, ha roet d'ar vojenn an anv a zere outi : " Karantez Fraec'h ha Findabair ".

Da urzhaiñ an darvoudoù em eus ranket ober kemm amañ, kemm ahont. Disheñvel-tre a-wechoù va aoza-denn diouzh ar skouer.

Arabat krediñ koulskoude n'em eus graet nemet heuliañ va faltazi. Gwir, klasket em eus lakaat splann a-raok pep tra an doug d'ar gadarnned, d'ar gened ha d'al levenez a ra, d'am c'hred, uhelbriz henlennegzh Iwerzhon. Heñchet on bet avat gant un dra all : ar c'henveriañ elfennoù ar gontadenn-mañ gant re marvailhoù-pobl 'zo :

1° Kasoni un tad (pe ur vamm) ouzh ar paotr a venn kaout e verc'h da bried.

2° Ar pesk o lonkañ ur bravig, a adkaver en e gof.

3° An harp roet d'ar paotr gant ar plac'h.

Ur studiadenn resis a ve da sevel diwar-benn an elfennoù-se, ha re all c'hoazh en danevell-mañ, ha penaos int bet distummet ha kemmesket, hep mont dianavezadus-krenn.

" Karantez Fraec'h ha Findabair " a zo da renkañ e kelc'h ar mojennoù a-zivout Kouc'houlin ; ur stagadenn eo, mar karer, da " Skrapadeg Saout Koualnge ". Amañ e kavomp Ailill ha Mev, ar roue hag ar rouanez vras, ken gwidreus ha ken feuls ha biskoazh. Hag ouzhpenn, un istor a garantez, par pe dost d'ar re gaerañ.

R. H.

Seizh eur hanter. N'eus ket hast war Erwan return d'ar gêr. Nann, tamm ebet. Ken plijus eo chom da straniñ er straedoù. An noz 'zo o tont, met n'eo ket ken noz goañv. Nann, dousoc'h eo an aer, bez ez eus un nebeut deil glas tener war efl ar Vali. Emeur war hent an nevez-amzer. Ya, brav eo bale kêr. Bravoc'h eget meont d'ar gêr. Koulskoude e vije poent kaer dezhañ hastañ. Da seizh eur hanter e krog ar pred. Mamm 'vo dipitet ma vez diwezhat. Dreist holl e ouio mat en do graet a-ratozh. Dipitet a-walc'h e vo a-raok nebeut !

Nann, n'eus ket c'haont mont tamm ebet. Perak 'n eus soñjet Mamm ober un tamm fest-noz ? Evel-just, gwir eo en deus eñ pemp bloaz warn ugent hiziv. Met ar bloavezhioù all he profe un draig dezhañ. Met eñ oar mat eo 'vit ober plijadur dezhi he unan da gentañ. Hag ivez evit diskouez dezhañ e ra he seizh posubl evit bezañ jentil gantañ. Atav e rebech dezhañ n'eo ket trugarekaus a-walc'h ganti, ne gompren ket an holl aberzhoù 'zo bet graet ganti evit gallout skoliata anezhañ... Petra 'laro neuze pa ouio e zivizoù !

Eizh eur a son en horolaj pa zigor Erwan dor an ti. Ur c'hwez vat 'zo tont eus ar gegin. Klevout 'ra Mamm o veskañ traoù. Ne lar netra. Met sur a-walc'h e oa o c'hortoz anezhañ rak dont a ra diouzhtu e barzh an trepas.

- A, erru out a-benn ar fin ! Me 'zo aze o prientiñ pep tra abaoe adverenn, ha ne gavez netra gwelloc'h eget mont da vale ! Memestra !... Hast buan mont da cheñch da dilhad. Bremaik erruo ar re all ha ne vi ket prest c'hoazh, evel kustum !

Sevel a ra ar viñs ha prim, evit tec'hout gant rebechoù e vamm. Dre chañs, n'eus ket mui evit pell da c'houzañv kement all... Dilhad propr 'zo bet lakaet dezhañ war e wele. Evel ma vije bet eizh bloaz c'hoazh. Mamm ne gompreno biken n'eo ket ken ur bugel ! Gwir eo, n'eo ket bet start a-walc'h ganti betek-hen. Lezel en deus ober, aesoc'h oa evit kaout peoc'h. Met echu eo gant an amzer-se. A-benn nebeut ne blego ket mui, sur eo !

Prest eo pep tra pa ziskenn Erwan d'ar sal-debriñ. Lakaet eo an daol. Bleunioù 'zo un tammig e pep lec'h. Kempennet brav eo. Hag a benn nebeut e vo gweñvet ar bleunioù, pe drailhet, an dizurzh a vo er sal, hag ur bern moged, ha kalz a dud laouen.

- Pa soñjan eo ret din chom amañ da zebriñ, da brezeg, da c'hoarzhin ganto pa 'm befe c'hoant bezañ, pell tre . Eme Erwan evitañ e-unan. Fin, ar striv diwezhañ eo.

A-benn ur miz... Ya, a-benn ur miz e Bro Italia, a-benn ur miz e Naplez. Barzh e c'hodell emañ c'hoazh al lizher kaset dezhañ gant ur mignon. Lavarout a ra eo brav ar vuhez eno. Lavarout a ra dezhañ dont d'ober un tamm tro a-raok e vije re domm an amzer... Ya, an nevez-amzer e Naplez... gant heol, bleunioù, ur bern tud o c'hoarzhin er straedoù. Straedoù bihan gant tiez kozh, gant kouez o sec'hañ er prenestroù... ya... Naplez...

- Plijout a ra dit evel-se, a c'houlenn Mamm, o tennañ anezhañ eus e huñvre.

- Ya, eme Erwan en ur reiñ un taol-sell tro-dro d'ar sal. Keuz en deus diouzhtu bezañ respontet se. Pep tra 'zo 'vel 'zo gleet, hep dibarded ebet, kaje hep ene. Evel-just ne c'helle ket larout se dezhi. Ne gomprenfe ket... Du-se e c'hello bevañ evel ma plij dezhañ, hep teurel pled ouzh ar re all. Bevañ a-benn ar fin evitañ e-unan...

A daol trumm ez eus ur bern tud en ti. Tud laouen o kaozeal kreñv, o c'hoarzhin, o kinnig dezhañ o gwellañ hetoù, o pokañ dezhañ... Koumoulek eo e spered. Eus pell e klev ar mouezhioù. E vignoned eo koulskoude... Mignoned bugaleaj, mignoned eus ar Skol-Veur. Ya, mignoned sañset... Met pet diouto 'vefe barrek da gompren anezhañ ma kontfe dezho e dezoioù ? Pet ?

Sioulaat a ra an dud un tammig... Ha setu hi o tont tre, brav ha mistr en he brozh hir, Gwenn. Ya, kaer eo, ken kaer hag ar wech kentañ en deus gwelet anezhi. Soñj mat en deus c'hoazh... Dont a ra davetañ, ur mousc'hoarzh un tammig trist dezhi. "Gouzout a ra" a soñj Erwan diouzhtu... Nann, un trivliad faos eo. Komz a ra 'vel boaz, ken laouen, ken dous he mouezh hag ar gwechoù all. Nann, ne c'hell ket gouzout...

Poent eo mont ouzh taol. Azeziñ ra Gwenn en e gichen. Ha komz a ra ganti. Eus n'eus forzh petra. Traoù jentil a lavar. Plijet eo. Met keuz en deus Erwan. Fellout a rafe dezhañ bezañ un tammig sec'hoc'h, un tammig droukoc'h. Evel-se e vije aesoc'h dezhañ war-lerc'h larout dezhi 'mañ o vont kuit.

Met ne deu ket a-benn. Neuze e kaozez... Muioc'h se e kaozez, muioc'h se e lavar ar c'hontrol eus ar pezh a soñj. Met ne ra forzh, ur wech ouzhpenn pe ur wech neubeutoc'h. Prezeg a ra evit prezeg. Ar gerioù

a blij dezhañ. Ur bern gerioù brav, leun a sonerezh, leun a vuhez, leun a gevier. Bezañ meyv. Meyv gant ar c'homzoù, meyv gant ar gerioù, meyv gant ar gwin. Ha dreist holl ankouaat.

Ya, ankouaat... Kement zo da douarañ e frost e spered. Ar vuhez-mañ da gentañ, ken disheñvel ouzh an hini a felle dezhañ bevañ. Huñvreet en doa en ur vuhez kaer, ur vuhez laouen, ur vuhez e-lec'h ma tigease bemdez plijadur da zizoloiñ traoù nevez, tud nevez, plijadur da vevañ. Ha gant ar bloavezhioù eo deuet da vezañ ur bouc'hiz sioul ha pilpous, o vous-c'hoarzhin pa oa ret, o chom dilavar pa gaozee ar re all, memes ma larent diotachoù spontus. Deuet eo da vezañ un den a feson, fur tre etre e vamm hag e vignonez, ur vicher vat dezhañ hag arc'hant a-walc'h en e godelloù.

Kasoni en deus evit an den-se. Met an den-se 'zo vont da vervel hiziv. Emañ dija war e dremen-van. Bremaik... ya, bremaik e vo e obidoù. Rak emañ o vont da larout dezho ar wirionez a-bezh... Bremaik... Pa vo echu ar pred... Amzer 'zo c'hoazh. Hag a-ben neubeut e Bro Italia... A-benn neubeut e Naplez... Bevañ, bevañ... Gwazh a se evit ar re all...

Mikaela KERRAIN

AN ENEBOUR

Deuet eo an noz abaoe pell, noz goañv, du ha yen. Didrouz eo pep tra er maez. Na den na loen evit strafilhat sioulded an noz. Klevet e vez koulskoude gwech ha gwech all ur c'harr-tan bennak o tremen duhont war an hent bras.

Ur goulou en deñvalijenn. Va c'hambr. Sklaer ha tomm ha sioul. An tan o tiroc'hal, laouen. Ar c'hoad o strakal. An horolaj o vrafiskellat he c'hant aour. Ha me azezet e korn an oaled, difiñv.

Hag ennon an enkreuz...

Deuet eo c'hoazh en dro, va enebour feal ! Santout a ran anezhañ o kreskiñ, o kreskiñ...

Evit klask dieubiñ dioutañ e kanan. N'eus forzh petra, an tonioù a deu din. N'eo ket gwall ziaes. Kement a hini a zo e-barzh va fenn ! Tonioù laouen, tonioù melkonius, tonioù da zañsal, hag ur bern re all c'hoazh. Met ton ebet evit skarzhañ kuit an enkreuz.

Ar c'hontrol eo memes. Re a eñvoriou a zo adrek pep kanaouenn. An holl a zo skeudenoù an amzer dremenet, un amzer dremenet tost deomp c'hoazh, ha koulskoude marv da vat. Hag an amzer-se ra poan din. Poan rak diskouez a ra n'omp ket bet barrek da vont war-raok, diskouez a ra eo bet kollet pep tra, gant ar re all, ha ganin ivez.

Nann, kanañ ne servuj da netra. Neuze e kemeran ul levr, unan eus ar re a zo bet laosket din gant Yann. Ennañ e klaskan peadra da cheñch liv d'ammenoziou griz. Peadra da dec'hout ouzh ar bed eo

tro dro din... En aner... Re bell ha koulskoude re dost din eo an istor kontet aze. Re bell dre ar vro e-lec'h ma c'hoarvez an traoù, dre stad gevredigezhel an dud. Al liamm a zo graet gant an enkreziou. Ma re me eo ar re a dag ar plac'h aze... Atav, atav ar memes re.

Ne lennan ket pelloc'h. Un deiz bennak marteze, ma deuan a-benn da lakaat peoc'h em spered e c'hellin adkemer anezhañ hep bezañ trubuilhet. Met evit ar mare eo gwelloc'h lezel anezhañ a-gostez.

Yann a lavare din e vijen plijet gant al levr-se. Faziet en deus, ur wech ouzhpenn. A-benn ar fin en em c'houlennan hag eñ 'zo bet komprenet un dra bennak gantañ.

Manet on kousket. N'ouzon ket pegoulz. Div eur beure oa bet kanet abaoe pell gant an horolaj. Marv oa an tan dija. Peseurt huñvreoù en deus hentet va nozvezh ? Biskoazh n'am eus dalc'het soñj. Marteze peogwir int re leun a wirionez griz. Ne glas-kan ket. A-walc'h am eus gant gwirionez garv ar vuhez bemdeziek.

Mintin goañv, sklaer ha yen. Un avel zrouk o redek dre ar parkeier, o lakaat da hirvoudiñ bran-koù du ar gwez en noazh. Ne blij ket din deroù an devezh. Re a c'hoanag foll a zo ennañ. Nemet er beureoù goañv. Re drist int evit-se.

Ar mintin-mañ a zo kañvaouus a-walc'h evit plijout din. Yudadenn an avel, youc'hadeg ar c'hoadoù hag al lanneier a glot mat tre gant ar vro gollet, ar vro zaonet-mañ. Ya, hiziv eo an emglev etre an amzer ha planedenn ar vro.

Paotr al lizhiri a zo o paouez tremen. Ur c'harr-

tan a zo gantañ bremañ. N'eus ket kement-se a lizhiri da ingalañ. Nann. Met kalz hent a zo d'ober bremañ evit ar memes labour eget gwechall. Rak ne chom ket mui kalz a dud e-barzh ar vro.

Ul lizher gant un timbr iskis en deus degaset din. Un timbr eus Bro-Holland. Ul lizher gant Yann neuze... Ne gont ket kalz a dra. Emañ e V. e-kichen Amsterdam. Tud plijus 'zo er vro-se, ha labour, hag arc'hant. Aes eo bevañ du-se.

Evel-just. Sellet am eus war ar gartenn pelec'h emañ V. Me a c'helle. Nann. Ne respontin ket d'e lizher. Petra lakaat e-barzh ? Va gwirionez ne zedenn ket anezhañ. Ha n'am eus ket kouraj a-walc'h evit kontañ kaozoù brav diwar-benn n'eus forzh petra. Aet eo kuit. Ha neuze ?

Neuze eo bet dihunet va enkreziou gant an tamm paper-se. N'ouzon ket. N'ouzon ket ken. An aon a zo ennon. Aon bezañ fazi, aon bezañ tremenet e-kichen. Ya, gouzout a ran, alies 'm eus soñjet ne oa ket tu din ober mod all, mont kuit. Ha koulskoude. Ker tre 'm eus paeet priz va freal-ded. Ha petra van ganin ? Netra pe ... kennebeut...

Me 'm boa c'hoant bevañ. Ya, bevañ da vat. Ha bremañ e klaskan treuzvevañ, hep faltazi, hep stultenn, treuzvevañ nemet ken. Rak n'eus ket tu d'ober mod all. Araok... ya, araok e vevemp abalamour d'un dra bennak, evit un dra bennak. Da get eo aet an amzer-se. Ha ne chom mui netra ganeomp. Diskaret eo bet pep tra. Ha ni a chom aze, trist, paour hag hep pal.

N'on ket gouest da lavarout ar pezh a zo c'hoarvezet. Me va unan n'ouzon ket re. Met tamm ha tamm am eus gwelet anezho o vont kuit. En o zouez e oa ar re ar muiañ kalonek, ar re a grede ar startañ

'barzh ar pezh a raent. Ha bremañ... Bremañ n'eus mui den ebet pe ken nebeut.

Ar sadorn eo warc'hoazh. Marteze e teuio unan bennak da zigeriñ prenestroù dall tier ar vourk. En traoñ, du-se, emañ ar vourk : tier nemetken, ha den ebet evit bevañ enno, nemet un dornad touristed, e-pad an hañv hag ivez un toullad re gozh. Met n'am eus darempred ebet gant ar re-mañ. Re heñvel outo on, ken trist ha ken paour. Ha pleget o deus evel don dirak ar blanedenn griz. Re en deus koustet din va dilez evit ma c'hellfenn anzav hini ar re all.

E gwirionez, an holl dud o deus pleget. Kenkoulez ar re a zo chomet eget ar re o deus dilezet ar vro. Ha koulskoude ! Huñvreoù kaer oa bet graet ganeomp, huñvreoù leun a vuhez, leun a garantez hag a eürusted. Hag e krede deomp e vije bet gounezet. Fiziañs hor boa e nerzh hon yaouankiz, hon feiz, hag hon kouraj. Ha kollet hon eus koulskoude.

Ha bremañ ? Bremañ n'eus mui huñvreoù kaer, n'eus mui kennebeut na feiz na kalon. Ha gant ar gwalarn eo aet kuit ar re yaouank. Biskoazh n'int deuet en dro.

Ha manet on amañ me, gant al lastez, an douar fraost hag an dismantrou. N'ouzon ket perak memes. Ha ne glaskan ket. Met abaoe am eus gwelet anezho o vont kuit, pep hini d'e dro, ez eus ennon 'vel enkreze...

Mikaela KERRAIN

Tro Mari-Job ar Gergeno

Homañ, Mari-Job ar Gergeno, a oa komisionerez en Enez-Veur, hag ac'h ae ur wech ar sizhun da varc'had Lanuon, a zo ar yaou, evel ma ouzoc'h, 'n un tammig karr hanter brevet, stag outañ un tammig loen strizh. Ha c'hoazh oa strishoc'h an ekipaj 'vit an aneval, tout kazi war lasoù. Ur mirakl sur eo bet pa na n'eo ket bet sac'het n'oun ket pet kwech an hini gozh hag he loen war hent an oad, 'mesk ar c'hornegelloù pe ar c'herreg, 'n ur vont, d'an deare, deus an Enez d'an Douar-bras. Rak, pe soñj, vije noz-sac'h ar peurvuiañ pa vije o tremen, paneogwir e partie ordinal 'raok tarzh an deiz, ha koulz loar pa vije o return. Ya, pa vije loar. Un dra estonus kement all eo gwelet penaos n'arrie droug 'bet ganti en beaj, rak, fedamdoustek, n'eo ket paotred diskurpul a vank en-dro da Bleuveur ha da Drebeurden. Ha homañ vije ganti 'n he c'harr ur bern marc'hadourezh, peadra da demptiñ gwerzed vrv na n'eont moarvat d'ar ñeñse met en defot da gaout welloc'h da dastum.

Pa vije goullet diganti :

- Ma, Mari-Job, 'peus ket aon ivez o ruzañ 'vel-se dre 'n henchoù, hag-eñ noz ?

- Ba, 'mezi, ar re all eo a gemer doan diouzhin. 'na glevont ma c'harr o wigourat e soñj gante 'c'h eo karr an Ankoù.

Ha gwir a lare, rak gwigourat a rae moell he c'harr kement ha kement a dridrilhe an hern kozh, hag ar marc'h a oa ken hañval ouzh ul loen spont, ken a oa aezet a-walc'h 'n em dromplañ gante war vetek-se. Ha neuze, n'eo ket a-walc'h, met un dra oa ha na lare ket Mari-Job : tremenet oa hoamañ gant an dud 'vit bezañ un tammig sorserez. Goût a ouie sekrejoù. Ha, moarvat, oa well gant friponed fall ar vro non pas tostaat re dionti, bete-goût tapout he mallozh. 'Barzh ar fin, koulskoude, ec'h arrias ganti un dra drol a-walc'h da glevet.

Se oa en-kreiz ar goañv, avañset-mat gant miz Du. Bet a oa ur sizhun skorn, kap da faoutiñ ar mein-bez er vered, ha, ma oa kustum Mari-Job da vont en amzer, koulskoude 'devoa touet-mat en dro-mañ n'aje da Lanuon, ma talc'he ar riv, ha pa na vije nemet abalamour da Voli, n'he devoa, emezi, na kar na par nemetañ. Ya, met setu arri ar merc'her da noz, koulz an anjeluz, ha hi o welet oc'h antren Galoda Go, ar vac'hadourezh butun, 'vel pa larfec'h he gwellañ pratik.

- Daoust hag-eñ ve gwir ar vrud a zo, Mari-Job, penaos n'emañ ket 'n hoc'h ide mont warc'hoazh d'ar marc'had ?

- Para, Glaoda, emezi, soñjal 'ra ganeoc'h am bije ur goustiañs kristen, ma voutjen Mogi e-maez gant un amzer 'vel homañ, hag-eñ paket o fri gant ar yanned o-unan.

- Fe, koulskoude, 'me eben, me 'm eus c'hoant ec'h afac'h, pa na ve nemet abalamour din. Goût ouzoc'h n'eo ket abaoe hirie 'c'h on o reiñ dec'h da c'honit. En an' Doue, Mari-Job, na rifuzet ket anon. Setu aet kazi tout mz butun-karot, ha ma n'am be ket hini fresk 'benn disul, para larin-me d'ar baotred ar mein pa deufont tout, goude 'n oferenn

veure, da brenañ chik 'vit ober o sizhunvezh ?

An Enez-Veur, c'hwi oar se, 'c'h eo bro ar bike-rien-vein : emant eno d'an nebeutañ un tri pe ur bevar c'hant bennak o labouret ar c'herreg d'ober mein minerezh ha, mer d'am doustek, a seurt-se n'int ket bomde tud komod, 'vel ma c'hellet krediñ, surtout ma zo kement a Normanted anê evel a Vretoned. N'eo ket hep rezon e tourmante Glaoda Go, rak tud e oant da foeltrañ kement tra oa 'n he zi, ma vije i na gavjent ket ar pezh o devoa ezhomm. Ha Mari-Job a ouie se rez-mat, en asañs oa hi a digouee dezhi mont bop yaou da gerc'het ar butun d'ar Burev : hag, abalamour da se, e teue keññ dezhi, memestra, 'n ur soñjal e tapje kroz he c'homer, ha marteze gerioù vil, ar sul war-lerc'h, abalamour dezhi. Ya, met, Mogi, 'vit-se ! Paour-kaezh Mogi ! Ha neuze un dra all oa c'hoazh hag a lare dezhi non pas mont en hent, pe vije kerse ganti. Klevet a rae en dia-barzh ur vouezh hag a lare dezhi : " N'ez ket da cheñch a santimant, chom er gêr, pa 't eus laret chom !"

Eben koulskoude a dalc'he warni bopred, ha kement ha kement a reas ma laras 'benn ar fin Mari-Job, rak ur vaouez sañsib e oa, 'viti da vezañ brusk.

- 'C'hanta ya, mat eo, bezañ 'po ho putun.

Ha hi diouzhtu d'ar c'hraou d'ober un tamm pre-pariñ da Voji, 'vel ma rae ordinal a-raok mont en hent.

Ha, fe, arri an dewarlerc'h, koulz an daere, ha hi 'maez an Enez, marc'h ha karr, evel hec'h ordinal, paket he daouarn ganti 'n he manegoù gloan rous ha souchet he divskoaz 'n mantell stoub, ha hu, Moji ! Nebaon, hemañ a bike start an avel 'n e zivskouarn, 'vel pa vije bet gant ur c'hant noadeioù. Ha, fe

da Doue, gwrac'h kozh ha marc'h kozh oa ken trist o vont an eil hag egile. Kement a rejont koulskoude ma 'c'h arrijont bev ha yac'h en kêr Lanuon. An ostaleri lec'h e tiskenne Mari-Job oa en Eor-Arc'hant, dremdost d'ar c'hae, en tu-amañ d'ar gwez, ha pa 'n em gavas eno, achu he c'homisionoù ganti, e c'houl-las an ostizez onti :

- Jezu Maria ! Moarvat na intentet ket mont d'ar gêr ? Met c'hoant ho pe da vezañ 'vel un tamm skorn 'vit arriout en Enez-Veur.

Laret oe dezhi chom da gousket. Met inutil e oe.

- 'Vel ec'h on deut e retornin, emezi. Met e rofet din, mar plij, un tasad kafe tomm gant ur bannac'h gloria.

Memestra oa aezet gwelet na oa ket warni he liv mat ; hag arri 'r c'houlz da laret kenavo d'an ostizez e laras dezhi gant ur vouezh trist :

- Bezañ 'm eus ide, 'mezi, vo kalet ma zro. Son fall a glevan 'n em skouarn gleiz.

Met se na harzas ket 'nezhi da reiñ ur strakadenn da Voji ha da vont d'ar gêr, arri dija an noz prim, 'vel ma soñjet. Ha hi a-raok 'ta, graet ganti sin ar groaz, 'vel just ha rezon, 'vel pop kristen ba-dezet, 'vit laket Doue a-du ganti. Setu tremenet ganti Pleuveur war he dipadapa, hep droug ebet, nemet an amzer 'c'h ae bopred war washaat, hag e komañse Mari-Job da vorgousket war he bank, korf ha spered, 'mesk ar pakajoù traoù a oa 'n he c'harr. Para 'reas-hi, 'vit esa chom divun, nemet tennañ he chapeled 'maez he godell ha 'n em laket da debi-tañ 'nezhañ greunenn ha greunenn gant an dorn na oa ket o konduiñ, 'n ur laret ar pedennoù a vouezh

uhel bete-goût da venel kousket. Met ar c'hontrol eo ' arrias, rak dre forzh pediñ ha luskellat, e kouezhas kousket-start, betek koll he memor. Ha setu a-greiz-tout e seblantas dezhi santout un dra bennak a estrañj. Ha da frotañ he daoulagad, 'vel just ; deut dezhi he spered hag hi o welet oa arretet ar wetur :

- 'C'hanta, Moji ! emezi.

Moji a hijas e zivskouarn blevek, mes na voujas ket. Ha hi da foetañ. Al loen paour na voujas ken-nebeut. Hi neuze da skeiñ warnañ gant troad ar foet. Moji na reas met tortañ e gein dindan an taolioù. Truez oa gwelet e gorf o tic'hwezhañ 'vel ur souflez, div vogedenn wenn o tont e-maez e fri, gant skornet oa an noz, arri pell an amzer, sklaer an oabr ha glas ar stered.

- Neventi 'zo, 'm eus aouenn, eme Vari-Job.

Abaoe tost da seitek vloaz ma oa Moji ganti oc'h ober tiegezh o-daou, hervez ma oa kustum da laret, n'he devoa bet biskoazh mann da laret d'al loen, ken prest hag a vije hemañ ordinal da vont diouzh-tu dre lec'h a blije d'e berc'henn. Na para 'ta 'c'hoarie gantañ 'vel-se, a-greiz-tout, hag eñ ken preset, moarvat, d'arriout en tommder e graoù 'vel Mari-Job en tommder he gwele. 'Benn ar fin ha hi da diskenn 'n ur grozal, da welet para oa a-dreuz en hent, marteze un den mezv bennak manet war e c'henou. Ha hi da sellet a-raok dezhi en deñvalijenn. 'Benn neuze oant arri en grav Traoù-Wern, lec'h e tro an hent da vont da gaout an aod. Ha hi da sellet, da sellet. Ma fe da Doue, ha pa ven betek arc'hoazh o kontañ dec'h, pa na wele netra, na wele netra. An hent a oa 'vel en ordinal, na den ebet warnañ, na tra 'bet kennebeut, nemet skeud an torgosoñ derv 'n o sav amañ ha du-hont war ar c'hleuzioù.

- Alo, Moji ! 'me an hini gozh, 'vit boutañ 'nezhañ war a-raok.

Ha hi krigiñ 'n e vrid. Met setu-eñ neuze da c'hwirinal war-bouez e benn, ha da hijañ e c'houg, ha da reudiñ e zivhar araog, ha da stourm naet. Sur a-walc'h ' renke bezañ un dra bennak o harz, ha na oa ket naturel. Ma vije un all vije bet en plas Mari-Job, moarvat e vije kroget ar spont ennañ. Met laret 'm eus dec'h oa hoamañ un asañs sorserez hag a ouie peseurt jestroù d'ober ha peseurt gerioù da laret, deus ma vije an traoù. Hi da dapout troad ar foet ha d'ober gantañ ur groaz war an hent, 'n ur laret :

- Dre ar groaz-mañ a ran gant ma buegez, ma a gomand d'ar pezh a zo aze, pe den, pe bara eo, ha na welan ket anezhañ, ma laro a-berzh piv ec'h eo, pe a-berzh Doue, pe a-berzh Diaoul.

Oa ket peurachuet he ger ma teuas ur gomz deus foñs an touflez, hag a laras :

- Ar pezh a dougan eo a zo kiriek ma n'hall ket ho marc'h mont war a-raok.

Hi da vont, hep aouenn, he foet ganti 'n he c'herc'henn, da gaout lec'h he devoa klevet kaoz-zeal. Ha hi o welet eno un denig bihan kozh, kozh, kluchet war e barlochoù, 'mesk ar yeot, 'vel pa na vije ket kap da vont ken. Ha ken skuizh e oa da welet, ha ken trist, ha ken divalav, ma kemeras-hi truez outañ.

- Para, emezi, na para soñjit-hu, ma den añsien, o chom aze 'vel-se, un nozvezh 'vel homañ, nemet c'hoant ho pe da berisañ ?

- Fe, 'mezañ, me 'zo amañ o c'hortoz un ene mat

bennak da sikour anon da sevel.

- 'C'hanta, 'mezi, n'eus forzh para oc'h, pe gorf un den, pe skeud un ene, pe gristen, pe eritik, ingal eo, n'eo ket asistañs Mari-Job ar Gergeno a vo laret vo bet manket dec'h.

Hag ar vaouez kaezh da blegañ d'e gaout, ha da sikour anezhañ da sevel 'n e sav. Met 'vitañ da vezañ tennet ac'hane, memes tra 'chome krommet e gein gantañ, 'vel pa vije bet ur samm bennak war e zivskoaz.

- Para, 'me Vari-Job, pelec'h 'ta 'mañ ar pezh a douget hag en deus pouar da spontañ 'l loened ?

Eñ neuze da gomañs klemm, ha da laret :

- Mana welet ket anezhañ gant ho taoulagad, ho marc'h a sant anezhañ gant e fri. Goût ouzoc'h al loened a oar alies ar pezh na oar ket an dud. Ho hini na dalc'ho 'n e hent ken na santo ken anon nag a-raok dezhañ na war e lerc'h.

- Koulskoude, 'mezi, n' mañ ket ar soñj ganec'h moarvat e talein-me amañ bete vitam aeternam. Me 'm eus ezhomm da vont d'an Enez-Veur. Ha, bremañ, pa 'm eus rentet servij dec'h, 'c'h eo dec'h ivez diskleriañ din para 'fell dec'h a rafen c'hoazh.

- Goull, emezañ, n'hallan ket : dec'h eo da ofr.

Biskoazh c'hoazh bete neuze, marteze, na oa bet Mari-Job ken jenet all. Ha da veditañ, 'vel just.

" Nag a-raok, na war-lerc'h war an hent ? Na

penaos e rin-me ?

Met kerkent :

- Hañ hañ ! emezi, pa vefet 'n em gwetur, na vefet ken war an hent. Deut e-barzh !

- Bennozh Doue warnoc'h ! 'me 'n denig kozh. Kavet 'c'h eus just.

Hag eñ da dreinañ e gorf da gaout ar c'harr, krommet e gein gantañ, ha da bignel e-barzh gant kalz a boan, me lar dec'h, hag-eñ Mari-Job o voutañ warnañ diwar-bouez he divrec'h. Darev oe d'ar moell plegañ dindanañ, pa 'n em laoskas da gouezhañ war ar bank, hag ur strak diontañ, 'vel pa ve stoket plenken. Ur paotr drol, 'laran dec'h, e oa hemañ. An hini gozh 'n em fourras 'n e gichen, 'vel ma c'hallas, ha Moji kerkent d'an trot, ha koulskoude na oa ket kaer warnañ trotal, memes pa gomañse c'hwesat e varchosi.

- Ma, 'me Vari-Job, 'vit laret un dra bennak, hag ec'h eo betek an Enez-Veur emañ ho tro ?

- Ya, eme ar paotr kozh.

Rak kaozeal sec'h a rae hemañ, pe soñj. Ne oa ket drailhaer kaozioù, hervez, ha pleget e choug gantañ bopred ha souchet-abominapl moarvat abalamour d'ar bec'h a douge, daoust para oa.

- Ma, emezi, 'm eus ket a soñj da vezañ 'n em gavet biskoazh ganec'h.

- O ! Nann, emezañ, re yaouank e oac'h c'hoazh, pa 'c'h iz kuit.

- A bell e teuet 'ta, hervez krediñ ?

- A wel bell, emezañ.

O vezañ ma oant arri dremdost d'an aod, Mari-Job na gaozeas ken : peadra 'walc'h ' devoa d'ober teurel pled d'ar vouilhennoù fank ha d'ar gerreg du a bep kostez d'ar c'hozh gardenn, na oa hent all ebet nemeti d'ar c'houlz-se. Ha, hervez ma seblante dezhi, ec'h ae ar rojoù kalz donoc'h en traezh 'vit ordinal.

- Saprستي, 'mezi, pa 'n em soñjas, 'm eus aon ec'h omp gwall garget !

Koulskoude n'eo ket ar pezh a gomisionoù he devoa kemeret en kêr, hag an denig kozh a-boan ma oa pouez ur c'hrennard diontañ. Ha gant se oa ret krediñ penaos oa ar pezh a douge eo a roe kement-se a vec'h. Ha, 'vel just, Mari-Job na oa ket gwall drankil he spered, nag hini Moji moarvat na oa ket ivez, rak arri oa berr an tan gantañ ha butiñ 'rae kazi pop kammed, ha me zo sur na oa ket warnañ ur vlevenn sec'h pa dapas koulskoude an Enez-Veur. Eno, 'vel ouzoc'h, zo daou hent, unan da dreiñ a-gleiz da Sant-Salver, egile da vont war-eeun d'ar bourk, lec'h oa Mari-Job o chom. Pa welas homañ ec'h arrete Moji, moarvat 'vit tennañ e alan, hi da laret d'he c'homper kozh oa sioul-mat 'n he c'hichen (ha kredet hardi 'devoa hast a-walc'h da welet 'nezhañ aet diganti) :

- Arsa ! 'mezi, setu-nimp en Enez, ma den añsien. Doue d'ho konduo 'n ho rout !

- Ma, eme an denig, (hag eñ trist o laret se).

Hag eñ da esa sevel, met kerkent e kouezhas

adarre 'n e goazez. Ha ma na oa ket a bouez gantañ, 'vit gant ar pezh a douge e oa sur-mat, rak plegañ 'reas adarre ar moell-karr, hag adarre 'oe klevet an drouz plenken.

- James na vin kap, emezañ.

Ken trist e oa o laret se, ma teuas kalonad da Vari-Job.

- Alo, 'mezi, 'vidoc'h da gaout fesonioù drol, ha din-me da gaout hast d'arriout er gêr, memes tra, ma zo c'hoazh un dra bennak 'c'h on-me kap d'ober anezhi evidoc'h, n'hoc'h eus ken met laret.

- 'C'hanta ! 'mezañ, kaset anon bete bered Sant Salver.

D'ar vered ? D'ar c'houlz-se noz ! Ma fe, Mari-Job, 'viti da vezañ ur vaouez jentil, oa 'vont da respont dezhañ na rajed ket se, 'vat, met na oa ket ar ger 'n he genou, ma troas Moji da gaout Sant-Salver 'vel pa 'n dije intentet para 'vanke d'an denig kozh. Ha Mari-Job manet batet gant an eston. Arri tost d'an douar binniget, setu oa digor-frank ar barrier e-lec'h bezañ serret 'vel en ordinal. Hag ar beajour estrañj-mañ da grial joa !

- Hañ, 'mezañ, gwelet a ret e ver o c'hortoz anon. Poent a-walc'h e oa, en gwirionez !

Deut oa e nerzh dezhañ, a-hervez, rak en dro-mañ e lampas prim d'an traoñ.

- Well eo se 'ta, 'me Vari-Job.

Ha hi prest da laret dezhañ kenavo. Met ret eo

krediñ oa ezhomm anezhi c'hoazh, rak a-boan he devoa laret, 'vel emañ ar c'hiz,

- Kenavo ur wech all.

Ma respontas an denig kozh :

- Non pas marplij ! Bremañ, pa 'c'h oc'h deut ganin betek emañ, n'oc'h ket libr da vont kuit ac'han ma 'm bo achu ar pezh am eus d'ober, peotramant 'c'h ay war ho choug ar pezh a dougan war a hini. 'Vit hoc'h interest e laran se dec'h, hag o vezañ ma 'c'h eus bet truez diouzhin. Diskennet alese ha deut war ma lerc'h.

Mari-Job ar Gergeno, 'vel 'm eus laret dec'h, na oa ket ur plac'h dont a-benn anezhi, met, deus ar feson ma kaozee an denig kozh, e santas e oa welloc'h plegañ. Ha hi en traoñ 'maez ar c'harr, laosket ganti ar gijoù war gein Moji.

- Setu emañ, 'me egile. Ezhomm am eus da c'hoût pelec'h eo interest an hini zo marv da diwezhañ en ti ar Baskioed.

- O ! Ma n'eo met se, 'mezi. Me oa en interamant. Deut ganin.

Ha hi da glask e-touez ar mein-bez oa eno kazi stok-ha-stok, ha dre ma oa sklaer ar stered, e kavas aezet an hini oa laret.

- Hemañ eo, 'mezi, gant e groaz nevez-flamm. Sellet hag-eñ n'emañ ket warnañ anv Jan-Ivon Paskio, gwreg d'ar Skerent... Me n'am eus ket bet a dud da gas anon d'ar skol da diskiñ lenn.

- Ha me, 'me 'n denig kozh, zo pell zo abaoe am

eus didisket. Gwelet-mat e vo hag-eñ eo hemañ eo.

Ha kercent hag eñ da stouiñ d'an douar dirak ar bez. Hag ec'h arrias neuze un dra euzhus, un dra abominapl da laret. Tamm-ha-tamm e savas ar maen war unan e gostezioù, memes tra 'vel pa vije bet golo un arc'h a vije, ha Mari-Job ar Gergeno o tont dezhi war he bizaj ur c'hwezhadenn yen, c'hwezhadenn ar marv, ha hi o klevet dindan an douar un trouz ponner, 'vel pa stok an arched en foñs ar bez ; ha hi da laret 'n ur grenañ gant ar spont :

- Doue da bardonañ 'n Anaon !

- Daou ene 'c'h eus dilivret er memes taol, a laras 'n he c'hichen mouezh egile a oa reut 'n e sav bremañ, ha cheñchet tout, 'vel pa na vije ket bet ar memes hini, eeun e gorf gantañ, ha deut brasoc'h a-greiz-tout da welet. Met pa sellas Mari-Job da gaout e visaj, Jezuz ma Doue, na oa fri 'bet na daoulagad 'bet emañ.

- N'ho pet ket aon, Mari-Job Kergeno, emezañ ; 'michañs 'peus klevet komz gwechall, gant ho tad, deus a Vatiar Karvennek, rak kamaradoù oamp pa oamp yaouank ; ha pa gouezhjomp hon-daou d'an tennañ, Patris Paskio ha me, e teuas gant ar baotred all da gas anomp bete beg ar c'havr. Se oa koulz an Napoleon Kozh. Degouezhañ 'reas dimp bezañ kaset d'ar brezel er memes rujumant. Patris a dapas un tenn, 'n em c'hichen, hag eñ neuze hag o laret din, en ambulañs : " En dro-mañ 'c'h eo graet ma jeu. Dal ar pezh arc'hant am eus ha lak interañ anon lec'h vo aezet dit goût pelec'h, abalamour dit, ma chomes bev, da gas ma relegoù ganit d'an Enez-Veur, 'vit ma vo int interest gant re ma zud en douar ma farrouz ". Kalz arc'hant en devoa tost da daou c'hant skoed. Laket 'ris ober, 'vel en devoa laret din, un toull espres evitañ, met,

tremenet an amzer, achu ar brezel, ha sinet ma c'hoñje, setu-me ken joaus ken a ankoueis ar pezh a oa bet kemennet din gant Paskio, hag o tont d'ar gêr heptañ, goude bezañ touet-mat degas anezhañ ganin. 'Benn neuze oa aet ma zud deus an Enez-Veur hag aet da derc'hel tiegezh da Lokemo. Ha me di gante, 'vel just ; hag eno ec'h on bet dimet d'am zro, eno emañ ma bugale, eno ivez ec'h on marvet, bremañ zo pemzek vloaz. Met na oan ket aet-mat em bez ma renkis dont e-maez. Ur gle 'm boa da baeañ, hag ac'hann 'm bije kerc'het Paskio. Pemzek vloaz 'c'h on bet o vale, adalek kuzh-heol bete ma kane ar c'hog, ha c'hoazh e raen war souz an nozioù par an hanter hag an hanter deus an hanter deus an hent am bije graet an nozioù dispar, ha ganin war ma choug arched Patris a oa ennañ pouez ar wezenn bet o forniz ar plenken d'ober 'nezhañ. Panevet ec'h oc'h bet mat evidon, c'hwi hag ho mar'ch, am boa c'hoazh ouzhpenn ur bloaz d'ober a-raok fin ma finijenn. Met bremañ, ma amzer zo peurachu, ha c'hwi, Mari-Job Kergeno, Doue 'baeo anoc'h a-raok vo pell. Et d'ar gêr war ho peuc'h, hag arc'haozh laket urzh 'n ho traoù, rak ar veaj-mañ vo ho hini diwezhañ, dec'h ha d'ho marc'h Moji. Kenavo ar c'hentañ er Joaioù.

Ne oa ket fin d'e gomz, ma 'n em gavas an hini gozh hec'h-unan 'tousez ar bezioù. Egile oa dispariset. Se oa just pa oa horolaj an iliz o son taolioù hanternoz. Ar paour kaezh Mari-Job, skornet he gwad enni, a hastas buan mont 'n he c'harr, ha d'ar gêr, fedamdoustek. Pa deuas an dewarlerc'h Glaoda Go da gerc'hat he butun, oa Mari-Job 'n he gwele.

- Para 'ta, klañv oc'h ? emezi, 'n ur gaozeal brav dionti.

- Ya, 'n om fasion 'c'h on oc'h antren, eme

Vari-Job ar Gergeno, ha c'hwi zo kiriek ; met ingal eo, kozh a-walc'h am eus bevet. Trawalc'h 'po graet, evidon, mar keret mont da glask ur beleg.

An de-se 'varvas, Doue d'he fardono ! Ha, pe soñj, ur wech interet Mari-Job, e oe ret pleal da blantañ Moji, oa reudet e gorf 'n e graou, pa 'c'h eas an dud da welet.

Kontet gant Annetez Coz, o klask he bara er Sklaerder.

KONTADENN YANN

Kontet gant Jean-Louis Rolland
Kerdouc'h - Kergrist Moelou
Dastumet gant Jef Philippe

Rakskrid

Setu amañ an hini gentañ eus un triwec'h kontadenn bennak bet kontet din gant Jean-Louis Rolland.

O soñjal ober un dastumadenn glok e oan, pa 'm eus kavet, en ur skrid e galleg kozh, bet embannet gant an Aotrou Pierre Nardin (e ti Nizet, Pariz, e 1965), ur "fabliau" hag a gonte an hevelep istor gant homañ war bouez nebeut.

Neuze e oa koulz embann an div destenn war an taol, kement ha diskouez e vez posubl c'hoazh kavout war ar maez lavarioù deut eus a-bell.

An destenn vrezhonek a zo, ger evit ger, an hini en deus skrivet J.L. Rolland gant e vezanik. Ret eo laret ur poz diwar-benn kement-mañ.

J.L. Rolland a zo un den kozh speredek. Ne larin netra diwar e vuhez, ar wech-mañ, nemet ez eo morzet e zaouarn ha n'hell ket skrivañ : neuze en deus prenet ur mekanik hag e sko ganti an holl gontadennoù a oar. N'eo ket aes tre da lenn, skrivet e giz-se en e yezh, hep gouzout mat penaos ober gant ar mekanik, hep doare-skrivañ ebet. Ur meskaj brezhoneg katekiz hag hini ar vro. Met evit an hini a zo eus ar vro, just-a-walc'h, ez eo ur blijadur !

Pa gont e varvailhoù, J.L. Rolland a gomz ur brezhoneg pell bevoc'h eget pa skriv. Hogen, an destenn-mañ a zo an hini skrivet gantañ : rak evitañ-eñ en deus graet ul labour skrivagner. Ur mell labour, ennañ troioù-lavar ha distagadur e vro, e-lec'h n'em eus kemmet nemet an doare-skrivañ hag

amzerioù ar verboù, ar pezh a zo reizh e-keñver an enrolladur (bet graet ivez eveljust).

Pa vo embannet e holl gontadennoù e skrivin hiroc'h diwar e benn, e oad, e vuhez (ganet e Tabrian, e-kichen Keraez), penaos ha gant piv en deus desket e gontadennoù hag e vo lakaet ivez luc'hskeudenn unan bennak eus e oberennoù.

KONTADENN YANN

Gwechall gozh e parrez Tabrian e oa un den paour anvet Yann. An den-se e vije onest e zevezh bemdez. Ur mab en doa war-dro unnek pe zaouzek vloaz, hag a oa kolist gant person ar barrez.

Ur sulvezh ez eas Yann d'an oferenn-bred. Ar person, pa oa aet da sarmoniñ, e oa degouezhet dezhañ laret : " an hini a rofe un dra da Zoue, Doue a rofe daou dezhañ ". Yann en doa selaouet mat ar pezh a lavare ar person. Pa oa erru er gêr e laras d'e wreg :

- N'ouzoc'h ket petra 'n deus laret ar person en oferenn ?

- A ! Nann 'vat ! Petra 'n deus laret ?

- Laret 'n deus an hani a rofe un dra da Zoue, Doue a rofe daou dezhañ. Ha n'ouzoc'h ket petra 'm eus soñjet ?

- Met petra soñjit-hu neuze ?

- Me n'em eus nemet ur vuoc'h ha ma rofen anezhi da Zoue e rofe div din.

- A ! Marteze a-walc'h !

D'an abardaez noz ez eas Yann gant e vuoc'h etrezek an iliz, hag e stagas anezhi ouzh ur post e-kreiz an iliz a-raok ma oa bet ar sakrist o sonañ an Anjeluz hag o serriñ an norioù. Pa oa aet Yann kuit, ar vuoc'h a vleje.

- O ! Laras ar sakrist, daoust hag eñ e vefe

aet ul loen saout bennak en iliz ?

Mont a reas da welout hag e welas ur vuoc'h stag ouzh ur post. Degas a reas anezhi er maez hag ez eas da laret d'ar person e oa ur vuoc'h en iliz, staget ouzh ur post.

- Ma ! Laras ar preson, unan bennak en deus roet e vuoc'h da Zoue. Lakait anezhi gant ma c'hole, er park, neuze.

Kole ar person a c'haloupas war-lerc'h buoc'h Yann hag a lammas warni. Met buoc'h Yann he doa lammet dreist ar c'harzh, er maez, hag e teuas d'ar gêr. Ha kole ar person ganti. War-dro hanter-nnoz e klevas Yann e vuoc'h o vlejal e toull ar c'hraou.

- O ! Laras Yann, erruet eo ma buoc'h er gêr. Ret vo din mont d'he lakaat er c'hraou.

Met gwelout 'reas unan all ganti.

- O ! Laras Yann, gwir eo ar pezh en doa laret ar person : deut eo ma buoc'h d'ar gêr hag ur c'hole ganti.

Stagañ 'reas Yann ar vuoc'h hag ar c'hole gant ur chadenn houarn. An deiz war-lerc'h Yann a laras

- Met petra 'rin-me gant ar c'hole-se, ha n'em eus ket boued a-walc'h evit o magañ ivez. O ! Met n'em eus nemet e lazhañ hag e vo kavet kig neuze ; a-hend-all n'hon eus tamm ebet gwech ebet !

Klevet en doa ar person en doa lazhet Yann e gole, hag e teuas da welout.

- O ! Laras da Yann, O, Yann ! C'hwi hoc'h eus lazhet ma c'hole !

- A ! N'em eus ket, Aotrou Person ! C'hwi 'poa laret en oferenn-bred, disul, an hani rofe un dra da Zoue, Doue a rofe daou dezhañ. Ha me 'm boa kaset ma buoc'h da Zoue, hag en deus roet ur c'hole din ganti. Ha pa n'em eus ket boued a-walc'h evit o magañ em eus soñjet e lazhañ, hag er mod-se hor bo kig, a-hend-all n'hon eus tamm ebet gwech ebet.

- Ya, met ar c'hole 'zo din !

- Petra 'larit ? Ar c'hole 'zo deoc'h ? Neuze c'hwi 'zo gaouiat ! Bremañ e tislarit ar pezh ho

poa laret ! Ha nann, nann ! War hennzh n'hoc'h eus netra da welout.

Ret 'oa d'ar person mont d'ar gêr evel 'oa deut.

Met d'ar yaou, pa oa deut ar mab d'ar c'hatekiz, ar person a laras dezhañ mont d'ar sakristiri gantañ hag a laras dezhañ :

- C'hwi, ma faotr, ma larit evel ma larin deoc'h ober, me a breno ur botoù ler nevez deoc'h.

- A ! Bez' avat, Aotrou Person.

- Mat ! 'Benn disul en oferenn-bred, a-raok fin an oferenn, c'hwi a laro ar pezh a larin deoc'h ober :

- " Evit ar sizhun, me 'm eus bet soubenn vat kole ar person a oa lazhet gant ma zad "

Met mab Yann a oa kement a stad ennañ ken ne oa ket evit herzel da larout d'e dad petra en doa laret ar person dezhañ.

- A ! Ma faotr, laras Yann, ma larit evel ma larin deoc'h me 'breno deoc'h un abid nevez penn-da-benn.

A ! Bez' avat ! Ma zad !

- Pa laro ar person deoc'h larout an dra-se, c'hwi 'laro :

" An Aotrou Person a zo bet 'vale

Hag 'n deus bouchet d'an hanter eus ar gwragez

Ha bremañ 'benn ar sizhun all

E voucho d'an hanter all ! "

Setu d'ar sul, a-raok finisañ an oferenn, e laras ar person :

" Dominus Vobiscum. Selaout mat ma breudeur ha ma c'hoarezed kristen, ar pezh emañ ar paotr bihan o vont da laret deoc'h : hennzh a laro ar wirionez deoc'h rak ur bugel n'eo ket evit larout gevier. Ha deuit, ma faotr, larit bremañ ar wirionez.

Ha mab Yann en doa laret :

- " An Aotrou Person a zo bet 'vale

Hag 'n deus bouchet d'an hanter eus ar gwragez

Ha bremañ 'benn ar sizhun all
E voucho d'an hanter all !

Fachet oa tout ar merc'hed ouzh ar person. Dont a rejont e-maez an iliz en ur hopal war-lerc'h ar person, hag e chomjont e toull an nor da c'hortoz anezhañ da zont er-maez. Pa 'z eo deut er-maez ez eas an taolioù parplu warnañ, ken n'ouze ket pelec'h mont. Pa 'deus gallet mont er presbital en deus en em serret mat, ha goude ne voe ket bet gwelet ken, cheñchet en doa parrez rak ne bade ket gant ar vezh er barrez-se.

Setu aze penaos e voe tapet ar person o vont da larout an dra-se, ha setu tout ar pezh am eus bet gouezet eus Yann hag ar person.

(embannet gant aotre an oberour)

AN DEN KOZH HAG AR MOR

gant E. HEMINGWAY

Hemañ a oa un den kozh hag a yae da besketa e-unan, e-barzh ur skaf er Gulf-Stream. Pevar devezh ha pevar-ugent en doa tremenet dija, hep tapout tamm pesk ebet. A-hed an daou-ugent devezh kentañ e oa bet ur paotr bihan gantañ. Met, goude keid-all a amzer hep bezañ paket ur penn hini, e oa bet lavaret d'ar paotr gant e dud e oa an den kozh-se erru salao da vat, a-benn ar fin, (pezh a zo an doare divalavañ da lavarout "gwallchafsus"), ha kemennet o doa e dud dezhañ ivez mont gant ur vag all hag en doa tapet tri mell pesk e-korf ar sizhun-vezh gantañ. Trist e oa ar paotr bihan pa wele an den kozh o tistreiñ bemdez, goull e skaf, ha dis-kenn a rae da reiñ an dorn dezhañ da zougen pe e linennoù punet, pe c'hoazh ar bidev hag ar vazh-krog hag ar ouel farleet en-dro d'ar wern. Takonet e oa ar ouel gant seier bleud, ha pa veze farleet e tenne d'ur banniel soudarded faezh-difaezh. An den kozh, treut ha distronk, a oa roufennoù don en tu a-dreñv d'e c'houzoug. E zivjod a oa warno burbuennoù du, ur seurt krign-bev dinoaz eus ar c'hroc'hen, a zeu diwar adsked an heol war vor an Trovanoù. Ar burbuennoù-se a yae war-draoñ a bep tu d'e zremm ; go-loet e oa e zaouarn a gleizennoù sanket don, deut dre-forzh dornata funioù gant pesked pounner stag outo. Met hini ebet eus ar c'hleizennoù-se ne oa nevez. Ken kozh e oant ha krinerezhenoù en ur gouelec'h hep pesked.

Pep tra a oa kozh ennañ, nemet e zaoulagad : a liv gant ar mor e oant, ha lirzhin, ha didrec'h.

" Santiago, eme ar paotrig dezhañ tra m'edont o pignat gant ar vrienn ma oa bet sachet ar skaf warni. Mont a c'hellfen ganit adarre. Un tamm arc'hant hon eus bet ".

Gant an den kozh en doa desket ar paotrig pesketa, ha karout a rae anezhañ kalz.

" Na ri ket, a lavaras an den kozh. Emañ ar voull gant ar vag e-lec'h m'emaout bremañ. N'ac'h eus ken chom ganto.

- Na zisoñj ket avat e oas-te bet seizh devezh ha pevar-ugent hep pakañ ur penn hini, hag hon doa bet re vras neuze, bemdez e-pad teir sizhun.

- Ya, soñj mat am eus ivez, eme an den kozh ; gouzout a ran n'ac'h eus ket lezet ac'hanon peogwir az pije kollet fiziañs.

- Va zad eo en deus va lakaet da ziskregiñ. Ur paotr bihan on, ha ret din sentiñ outañ.

- Gouzout a ran, a lavaras an den kozh, nes kenañ eo dit ober.

- N'en deus ket eñ kalz a fiziañs.

- Nann, n'en deus ket, a respontas an den kozh. Met ni hon eus, nekwir ?

- Eo, eme ar paotr bihan. Mont a raio a-walc'h ur banne bier ganit war an "Terrace", neketa ? Da c'houde e kasimp ar stalabard d'ar gêr.

- Ya a-walc'h, eme an den kozh. Pesketaerien ma 'z omp...

Azezañ a rejont war an "Terrace" ; kalz eus ar besketaerien a reas goap ouzh an den kozh ; ned eas ket e fulor. Selloù trist a voe taolet outañ gant lod all, e-touez ar re goshañ. Ne ziskouezjont ket avat, ha komz a raent, ha seven, diwarbenn ar redennoù hag an donderioù ma oa bet sachet o linennoù daveto, an amzer vrav a zalc'he, hag ar pezh o devoa gwelet ivez. Edo dija en diabarzh ar besketaerien o devoa graet berzh mat en devezh-se ; dic'houzouget o doa (merlin) ha, goude bezañ o astennet en o hed etre daou blankenn, o doa douget anezho, daou zen o charigellat e pep penn eus ar plenk, betek ar c'hoc'hu lec'h ma c'hortozent ar c'harr-samm yenezh d'o c'has da Havana d'ar marc'had. Ar re o doa tapet morvleizi o doa o c'haset d'ar fritur vorvleizi, en tu all d'an ouf, hag eno e veze istribilhet ar pesked war ur pole, tennet ar c'hourailhoù, troc'het an eskell, diskroc'henet ha troc'het ar c'hig e darnennoù da sallañ.

Pa veze an avel er reter, e teue flaer eus ar fritur vorvleizi a-dreuz ar porzh, met hiziv n'en em sile nemet un adc'hwez skañv eus ar fleriañs-se, rak troet en doa an avel ouzh tu an hanternoz ha tavet goude. Bourrus e oa war an "Terrace" gant an heol.

" Santiago ", eme ar paotrig.

- Ya, eme an den kozh. Edo o soñjal, e werenn gantañ en e zorn, en amzer dremenet, kalz bloavezhioù a-raok.

- Mont a c'hellan er-maez da sadineta evidout, evit 'benn arc'haozh ?

- Nann, n'ez ket ; kerzh da c'hoari "base-ball" kentoc'h. Gouest on da roeñviñ c'hoazh ; taolet e vo ar roued gant Rogelio.

- Me 'blijfje din mont. Ma ne c'hellan ket pesketa ganit, e plijfe din ober un dra bennak memestra.

- Paeet ac'h eus ur banne bier din, eme an den kozh. Ur gwaz out dija.

- Pe oad edon p'az poa va c'hemeret ganit 'barzh ur vag, ar wech kentañ ?

- Pemp bloaz, ha darbet oa bet dit bezañ lazhet p'am boa savet ar pesk re drumm : tost e oa bet dezhañ terriñ ar vag a-bezhioù. Dalc'het ac'h eus soñj ?

- Dalc'het am eus soñj eus al lost o strakal hag o lopañ, eus an tost o terriñ hag eus an dar-c'haouadennoù. Soñj am eus ivez p'az poa taolet ac'hanon er voñsell e-mesk al linennoù punet gleb, ha p'am boa santet ar vag o krenañ en he fezh, hag an trouz p'az poa bazhataet ar pesk evel pa vijes o tiskar ur wezenn a daolioù pounner, ha c'hwez flour ar gwad holl warnon.

- Dalc'het 'c'h soñj eus an dra-se, pe kontet am eus dit abaoe ?

- Soñj am eus eus pep tra a-dal ar penn kentañ ma oamp aet a-gevret.

Sellout a reas an den kozh outañ, e zaoulagad skarnilet leun a fiziañs hag a garantez.

- Ma vijes bet va mab am bije da lakaet er-maez ha c'hoariet c'hartoù (gamble), emezañ. Met d'az tad ha d'az mamm ez out ; hag emañ ar voull gant ar vag m'emaout enni.

- Emaon o vont da dapout ar sardin neuze ?

Gouzout a ran pelec'h e c'hellan kaout peder bouedenn ivez.

- Bez' am eus ar re a zo chomet hiziv. Lakaet am eus anezho en holen e-barzh ar voest.

- Lez ac'hanon atav da dapout pevar hini all fresk.

- Unan, ma c'helli, a eilgerias an den kozh. Gwech ebet ne oa aet e esperañs hag e fiziañs dioutañ. Met war wanaat ez aent bremañ, e-giz pa vez an aezhenn sin o sevel.

- Div, eme ar paotr.

- Div, a asantas an den kozh. N'ac'h eus ket laeret anezho ?

- Graet a-walc'h am bije, eme ar paotr. Met prenet am eus ar re-mañ.

- Bennozh dit, eme an den kozh. Re eeun e oa-eñ evit en em c'houlenn pegoulz e oa deut da vezañ ken difier-se. Met gouzout a rae e oa deut da vezañ e giz-se ha ne oa ket un dizenor ivez. Ha ne golle e doare ebet e lorc'h e-unan.

- Un devezh mat e vezo warc'hoazh gant ar red-dour-mañ, emezañ.

- Da belec'h emaut o vont ? a c'houlennas ar paotr.

- Pell mat er-maez, evit degouezhout pa droio an avel. C'hoant am eus da vezañ er-maez a-raok ma vo deiz anezhi.

- Klask a rin lakaat egile da labourat pell ivez,

eme ar paotr. Ha neuze, ma tapi un dra bennak bras-tre, e c'hellimp dont d'az sikour.

- Ne blij ket kalz dezhañ labourat re bell er-maez.

- Nann, ne blij ket dezhañ, eme ar paotr. Met gwelout a rin un dra bennak ha na c'hell-eñ ket gwelout, ul labous o klask boued da skouer, hag e lakaat a rin da vont er-maez war-lerc'h un delfin.

- Ken fall-se emañ e zaoulagad gantañ 'ta ?

- Kazi dall emañ erru, koulz lavaret.

- Iskis eo, eme an den kozh, gwech ebet ne oa aet da vaota koulskoude. An dra-se eo a laz an daoulagad.

- Met te 'oa aet da vaota e-pad bloavezhioù, war Aodoù Mosquito, ha mat eo da zaoulagad atav.

- Me 'zo un oristal kozh.

- Daoust avat ha kreñv a-walc'h emañ bremañ evit ur mell pesk ?

- Bezañ emañ, a gav din. Ha meur a zoare a zo d'en em zibab.

- Deomp da gas an traoùerezh d'ar gêr, eme ar paotr. Goude-se, e c'hellin pakañ ar c'hozh roued, ha mont war-dro ar sardin.

Dastum a reont ar stalabard a oa er vag. Dougen a rae an den kozh ar wern war e skoaz, hag ar paotr a oa gantañ ar voest-prenn asambles gant al linennoù du plezhennet-start ha punet, ar bidev hag ar vazh-krog gant he fust. Edo ar voestad vouedennoù

dindan aros ar skaf, e-tal ar vataraz ma teued a-benn ganti eus ar pesked bras pa vezent bet degaset tost. Den ebet n'en dije laeret tra digant an den kozh met gwelloc'h e oa kas ar ouel hag al linennoù pounner d'ar gêr, pa oa fall ar glizh evito ha, daoust ma oa sur an den kozh na vije ket laeret gant tud e vro, e soñje dezhañ e oa temptañ ar re all hep abeg ebet, lezel ur bidev hag ur vazh-krog evel-se e-barzh ur vag.

Pignat a rejont asambles, war o fouezig, gant an hent a gase da lochenn an den kozh, ha mont tre : chomet e oa an nor digor. Ouzh ar voger e harpas an den kozh ar wern gant ar ouel paket en-dro dezhi, hag en he c'hichen e lakaas ar paotr ar voest hag an traoù all.

Tost ken hir edo ar wern hag ar sal nemeti eus al lochenn. Graet e oa houmañ gant pennadoù-moger (bud-shields) broñsoù kalet ar gwez palmez roue-se a vez graet guano anezho, hag en diabarzh e oa ur gwele, un daol, ur gador, hag un tamm lec'h war al leur da geginañ gant galou-koad. War ar mogerioù teñval lec'h ma teue a-wel delioù plat eus ar guano e neudennoù solut, e oa ur skeudenn-liv eus kalon Sakr Jezuz, meulet 'ra vezo, hag unan all eus Gwer-c'hez Cobre (eus ar Werc'hez, eus Cobre ???). Relegoù eus e wreg e oant. Gwechall e oa bet war ar voger ul luc'hskeudenn arlivet eus e wreg ivez, met tennet en doa anezhi kuit, peogwir en em sante re e-unan pa wele anezhi, ha war an estajerenn edo, bremañ, er c'horn, dindan e roched naet.

- Petra ac'h eus da zebrin ? a c'houlennas ar paotr.

- Ur podad riz melen gant un tamm pesk. Bez' az po ivez ?

- N'am bo ket. Debrîñ a rin er gêr. C'hoant ac'h eus e rafen war-dro an tan ?

- Nann, nann, mat eo. Ober a rin da c'houde. Pe marteze e tebrin ar riz yen.

- Kemer a c'hellan ar c'hozh roued ?

- Ya, ya, kemer 'ta.

Ne oa kozh roued ebet, ha dont a reas soñj d'ar paotr o devoa gwerzhet anezhi. Met bemdez e tremene ar faltazienn-se en o spered. Ar podad riz melen hag ar pesked ne oa ket anezho ivez, hag ar paotr a ouie a-walc'h.

- Un niver hag a daol chañs eo pemp ha pevar-ugent, a lavaras an den kozh. Ne blijfe ket dit gwelout ac'hanon o tegas amañ unan ouzhpenn mil lur a bouez ennañ ?

- Me 'zo o vont da gemer ar roued ha da sardina. Te a chomo en da goazez da dommheoliañ war dreuzoù an nor ?

- Ya, m'ac'h eus c'hoant. Kazetenn dec'h zo ganin ha lenn a rin ar "base-ball".

Ne ouie ket ar paotr hag ur faltazienn e oa ar "gazetenn-dec'h"-se ivez. Met an den kozh a sachas anezhi er-maez a-zindan ar gwele.

- Gant Perico 'm eus bet anezhi, er "bodega", a zisplegas.

- Distreiñ a rin p'am bo paket ar sardin. Der-c'hel a rin da re-te ha va re 'barzh ar skorn, hag o rannañ a c'hellimp diouzh ar mintin. Pa

zeuin en-dro e vi gouest da reiñ keloù din eus ar "base-ball".

- Ne c'hell ket ar Yankees bezañ koll.

- Aon am eus rak Indianed Cleveland avat.

- Bez fiziañs er Yankees, va faotr. Soñj en Di Maggio-se ken brudet.

- Aon am eus rak Indianed Cleveland ha Tigred Detroit war un dro.

- Taol evezh, pe neuze az po aon rak Re Ruz Cincinnati ha White Sox Chicago ivez.

- 'Peus ken lenn an dra-se pizh ha kontañ din pa vin distro.

- Ha te gav dit e tlefemp prenañ ar bilhed diwezhañ eus al lotiri gant pemp ha pevar-ugent en niverenn ? Ar pempvet devezh ha pevar-ugent eo war-c'hoazh.

- Greomp e-giz-se, eme ar paotr. Petra 'soñjez avat eus ar seizh ha pevar-ugent, an hini gwellañ az poa bet ?

- N'hellfe ket c'hoarvezout div wech. Te 'gav dit-te e teui a-benn da gavout ur pemp ha pevar-ugent ?

- Goulenn a rin unan diantav.

- Ur follenn. An dra-se a ra daou zollard hanter. Digant piv e c'hellomp amprestañ kement-se ?

- N'eo ket start. Daou zollard hanter a c'hellan amprestañ atav.

- Gouest on ivez, a gav din. Met klask a ran tremen hep amprestañ. An hini a amprest arc'hant a vez gwelet prestik o c'houlenn an aluzen.

- Ra chomo tomm da galon dit, paotr kozh, eme ar c'hrennard. Dalc'h soñj emamp e miz Gwengolo.

- Ar miz ma teu ar pesked bras, a lavaras an den kozh. N'eus forzh piv a c'hell bezañ pesketaer e miz Mae.

- Emaon o vont d'ar sardin bremañ, eme ar paotr.

Pa zeuas en-dro, edo an den kozh o kousket er gador ha diskennet an heol. Kemer a reas ar paotr ar c'hozh pallenn-arme diwar ar gwele, hag hec'h astennas a-zioc'h kein ar gador ha divskoaz an den kozh. Divskoaz iskis e oant, kreñv c'hoazh daoust d'an oad ; nerzhed e oa e c'houzoug c'hoazh ivez, ha ne zeue ket ar c'hrizzennoù kement war wel pa veze e benn stouet en araog. Kellies a-wech e oa bet takonet e roched, ma oa evel ar ouel, hag ar peñselioù, dilufret gant an heol, a oa warno kalz arlivioù disheñvel. Kozh-meurbed e oa penn an den kozh evelkent, ha gant e zaoulagad serret ne oa tamm buhez ebet ken war e zremm. Edo ar gazetenn war e varlenn, dalc'het aze diouzh c'hwezh avel skañv an noz gant pouez e vrec'h. Diarc'hen e oa.

Evel-se edo pa oa aet kuit ar paotr, ha, pa zeuas en-dro, edo kousket an den kozh c'hoazh.

- Dihun 'ta, paotr kozh, eme ar c'hrennard en ur lakaat e zorn war benn-glin an den kozh.

Digeriñ a reas an den kozh e zaoulagad hag e-pad ur frapadig e voe o klask distreiñ diouzh ur veaj hir ha pell. Neuze e c'hoarzhas.

- Petra ac'h eus tapet ? a c'houlennas.

- Peadra da goaniañ, a lavaras ar paotr. Emaomp o vont da zebriñ koan.

- N'am eus ket naon kement-se.

- Deus da zebriñ 'ta. Ne c'helli ket pesketa ma ne zebrez ket.

- Bez' am eus bet graet, a lavaras an den kozh en ur sevel, o kemer ar gazetenn hag o plegañ anezhi. Neuze e stagas da blegañ ar pallenn.

- Dalc'h ar pallenn en-dro dit, eme ar paotr. Ned i ket da bekesta hep debriñ tamm e-keit ma vin-me bev.

- Chom bev e-pad pell, neuze, ha gra war da dro da-unan, eme an den kozh. Petra hon eus da zebriñ ?

- Fav du gant riz, bananez fritet, hag un tamm kefalenn (keusteuenn).

Degaset e oant bet gant ar paotr eus an Terrace, e-barzh ur pod metal divlodennek. En e c'hodell e oa an daou rummad kontilli, fourchetezoù ha loaiou, pep a serviedenn-baper paket en-dro dezho.

- Piv en deus roet an dra-se dit-te ?

- Martin, ar pec'henn.

- Dav din lavarout bennozh dezhañ.

- Bez' am eus graet dija, eme ar paotr. 'Peus ket ezhomm da ober.

- Kig kof ur pesk bras a roin dezhañ, a lavaras an den kozh. Meur a wech en deus bet graet an dra-se evidomp.

- Re wir eo.

- Reiñ a rankan dezhañ un dra bennak muioc'h eget kig ar c'hof neuze. Soursial a ra kalz ouzhimp.

- Degaset en deus daou chopinad bier.

- Me blij 'blij din dreist ar bier boestoù-mir.

- Gouzout a ran. Met hennezh a zo bier boutailhoù, hini Hatuey, ha derc'hel a ran ar boutailhoù en-dro.

- Te 'zo ur paotr mat, a lavaras an den kozh. N'eo ket gwelloc'h mont da bakañ koan ?

- An dra-se emañ o c'houlenn diganit abaoe... eme ar paotr goustad. Ne felle ket din digeriñ ar pod a-raok dit bezañ prest.

- Prest on bremañ, eme an hini kozh. Dav e oa kaout amzer d'en em walc'hiñ, setu.

- Pelec'h 'peus en em walc'het, a soñjas ar paotr. Div straed izeloc'h eget an hent e oa bangounell ar gêriadenn.

- Dour a rankan da gaout amañ evitañ, a soñjas ar paotr, ha soavon hag ur serviedenn vat. Perak on ken dichal ? Dister eo din kavout ur roched all evitañ, hag ur chupenn a-benn ar goañv, ur re votoù bennak hag ur pallenn all.

- Dispar da geusturenn, eme an den kozh.

- Ro keloù din eus ar "base-ball", a c'houlennas ar paotr outañ.

- E-barzh kevredadenn Amerika eo aet ar maout gant ar Yankees, evel am eus lavaret, eme an den kozh, laouen an tamm anezhañ.

- Kollet o deus hiziv, eme ar paotr dezhañ.

- Ne signifi netra an dra-se. Emañ an Di Maggio meur en e vleud en-dro.

- Gwazed all zo ganto er skipailh ivez.

- Eveljust. Met eñ eo a lak an diforc'h. Er gevredadenn all, etre Brooklyn ha Philadelphia e rankan dibab Brooklyn. Met neuze e soñjan en Dick Sisler hag en taolioù dispar-se war an dachenn-c'hoari.

- James n'eus bet den heñvel ouzh hemañ. Bis-koazh-james n'am eus gwelet den o kas ar volotenn ken pell hag eñ.

- Ha soñj ac'h eus pa zeue d'an Terrace ? C'hoant am boa da zegas anezhañ ganin da besketa met re lent e oan evit goulenn outañ. Neuze am boa klasket da lakaat ac'hanout da c'houlenn, ha te an hini a oa bet lent neuze.

- Gouzout a-walc'h a ran. Ur fazi bras e oa. Marteze e vije deuet ganeomp. Neuze hon defe bet an dra-se betek fin hor buhez.

- Me 'blijfe din "kemer" an Di Maggio meur evit pesketa, eme an den kozh. Pesketaer e oa e dad, war a lavarar. Marteze e oa ken paour ha ni, hag e

komprenfe.

- Morse n'eo bet paour tad ar Sisler meur, hag eñ, an tad, a c'hoarie er c'hevredadoù bras. A oad ganin edo.

- P'edon-me a oad ganit edon war an tilher araog e-barzh ul lestr karrez hag a rede betek Bro Afrika, ha gwelet am eus leoned, war an aodoù, diouzh an noz.

- Gouzout a ran. Lavaret 'peus bet din.

- Eus petra eo gwelloc'h kaozeal : eus Bro Afrika pe eus ar "base-ball" ?

- Eus ar "base-ball", a gav din, eme ar paotr. Komz diwar-benn John J. Mc Graw meur. Lavarout a reas "jota" evit J.

- Dont a rae d'an Terrace a-wechoù, war an diwez. Met un den rust e oa, hag a gaozee rok, ha ne veze ket aes pa veze oc'h evañ. Troet e oa kement gant ar c'hezeg hag ar "base-ball". Da nebeutañ, rolloù kezeg a veze gantañ dalc'hmat en e c'hodell, ha pa veze o pellgomz e teue alies anvioù ar c'hezeg gantañ.

- Ur rener meur e oa anezhañ, eme ar paotr. Va zad a soñj dezhañ e oa an hini barrekañ.

- Ya, peogwir e teue amañ an aliesañ, eme an den kozh. M'en dije dalc'het Durocher da zont amañ bep bloaz, en dije soñjet da dad e oa hennzh ar rener barrekañ.

- Piv eo ar rener barrekañ, Luke pe Mike Gonzalez ?

- A rampo emaint, a gav din.

- Ha te eo ar pesketaer gwellañ ?

- Nann, n'on ket. Anaout a ran re all hag a zo gwelloc'h.

- Qué va, eme ar paotr, ur bern pesketaerien vat a zo, hag un nebeut re zispar. Met n'eus hini ebet evidout.

- Trugarez dit. Te 'ra plijadur din. Esperañs 'm eus ne zeüo ket ur pesk bennak bras a-walc'h da ziskouez n'emañ ket ar gwir ganeomp.

- Pesked eus ar seurt-se, n'eus ket anezho, ma 'z eo gwir ez out kreñv c'hoazh evel ma lavarez.

- Marteze n'on ket ken kreñv ha ma soñj din, eme an den kozh. Anaout a ran ur bern troioù-micher avat, ha pennek on.

- Gwelloc'h e vefe dit mont da gousket bremañ, evit bezañ en da jeu 'benn arc'hoazh vintin. Me a gaso an traoù d'an Terrace.

- Noz vat eta. Dihuniñ a rin ac'hanout warc'hoazh vintin.

- Te eo va dihuner, eme ar paotr.

- An oad eo va hini, eme an den kozh. Perak e tigousk ar re gozh ken abred ? Evit am vefe hiroc'h an devezh ?

- N'ouzon ket, eme ar paotr. Ar pezh a ouzon eo e kousk ar grennarded diwezhat ha c'hwek.

- Gwir eo, soñj am eus, eme an den kozh. Dihuniñ a rin ac'hanout e koulz.

- Ne blij ket din pa vez-eñ a zihun ac'hanon. Evel pa vijen izeloc'h e vez.

- Gouzout a ran.

- Kousk mat, paotr kozh.

Hag ar paotr da vont er-maez. Debret o doa hep tamm goulou ebet war an daol ; tennañ a reas an den kozh e lavreg ha mont da gousket, en deñvalijenn. Rodellat a reas e lavreg da ober goubenner, en ur lakaat ar gazetenn en e greiz. En em rollañ a reas er pallenn hag astenn war ar c'hazetennoù kozh arall a c'holoe gwinterelloù ar gwele.

Hep dale e teuas ar c'housked hag e huñvreas e Bro Afrika, pa oa krennard, en aodoù hir alaouret, hag en aodoù gwenn, gwenn ken e raent poan d'an daoulagad, hag er begoù-douar uhel hag er pezhiaodoù menezioù du. Bep noz bremañ e veve a-hed an aodoù-hont : en e huñvreoù e kleve blejadennoù ar c'herreg-tarzh, hag e wele bigi tud ar vro o tont daveto. A-greiz e gousk e sante an ter-du hag ar stoub war leurenn al lestr ; diouzh ar mintin e kleve c'hwez Bro Afrika degaset gant an aezhenn-zouar.

Ordinal, pa sante an aezhenn-zouar, e tivorfille, en em wiske, hag ez ae da zihuniñ ar c'hrennard. Met re abred e oa deut c'hwez an aezhenn-zouar fenez ; gouzout a ouie en e huñvre e oa re abred, hag e talc'has da huñvreal evit gwelout bleñchennoù an Inizi o sevel diwar ar mor. Goude-se ec'h huñvreas e porzhioù hag e lennoù-mor a bep seurt an Inizi Kanaria.

Ne huñvree ket mui er barradoù-amzer nag er merc'hed, nag e darvoudoù dibar, nag e pesked dibar, nag en emgannoù, nag er c'hrogadoù diskouez e nerz, nag en e wreg. Bremañ ne huñvree nemet e lec'hioù hag e leoned war an aod. C'hoari a raent evel kizhier yaouank er serr-norz hag o c'harout a rae evel ma kare ar paotr. Morse ne wele ar paotr en e huñvreoù. Dihuniñ a reas, tra ken, ha sellout er-maez dre an nor ; dirodellat a reas e lavreg hag he gwiskañ. Troazhat a reas er-maez eus al lochenn, ha pignat gant an hent neuze da vont da zihuniñ ar paotr. Yenijenn ar beure e lakaas da gridiennat. Met gouzout a rae en defe kridiennet, hag eñ tomm dezhañ, hag e vije o roefvat a-benn nebeut.

Dibrennet e oa dor an ti ma veve ar paotr ennañ ; he digeriñ a reas ha mont tre, didrouz, war e dreid noazh. Edo ar paotr o kousket en ur gwele martolod er sal gentañ, ha gouest e oa an den kozh d'hen gwelout sklaer gant ar goulou a zeue eus al loar war he diskar. Goustadik e tapas krog en un troad hag e talc'has anezhañ betek ma tihunas ar paotr, ma troas e gein ha ma sellas outañ. Stouñ e benn a reas an den kozh hag ar paotr a gemeras e vragoù diwar ar gador e-kichen ar gwele, hag e wiskas anezhañ, azezet war ar gwele.

Mont a reas an den kozh er-maez, gant ar paotr war e lerc'h. C'hoant kousket en doa hemañ c'hoazh, hag an den kozh a lakaas e vrec'h war e zivskoaz en ur lavarout : "digarez".

- Qué va ? Eme ar paotr. An dra-se eo ar pezh a rank ur gour ober.

Diskenn a rejont gant an hent en ur gerzhout, betek lochenn an den kozh, ha, penn-da-benn an hent, en deñvalijenn, e oa paotred diarc'hen o

vont hag o tont, gwernioù o bigi ganto war o choug.

Pa dizhjont lochenn an den kozh, e krogas ar paotr er rolloù linennoù a oa er baner, er vazh-krog hag er bidev. An den kozh a sammas ar wern gant ar ouel farleet.

- C'hoant ac'h eus da evañ ur banne kafe ? a c'houlennas ar paotr.

- Lakaet 'vo ar stalabard 'barzh ar vag ha goude 'vo paket ur banne.

Evañ a raent kafe e-barzh boestoù laezh-fetis, en un ti hag a zigore abred, lec'h ma veze servijet ar besketaerien.

- Kousket mat ac'h eus, paotr kozh ? a c'houlennas ar paotr.

O tihuniñ da vat edo bremañ, daoust ma oa diaes dezhañ c'hoazh kas ar c'houssked diwar e dro.

- Mat kenañ, Manolin, a eilgerias an den kozh. Hiziv am eus fiziañs.

- Me ivez, eme ar paotr. Bremañ e rankan kaout da sardinenoù ha va re, ha da vouedennoù fresk. Egile all a gas hor stalabard e-unan-penn. Ne fell ket dezhañ e tougfe den ebet netra.

- Ni n'omp ket memestra, eme an den kozh. Da lezel a raen da zougen traoù 'zo pa oas pemp bloaz.

- Gouzout a ran, eme ar paotr. Distro e vin a-benn nebeut. Pak ur banne kafe all 'ta. Roet e vez war dermen deomp amañ.

Mont a reas er-maez, diarc'hen war reier koural d'an ti-skornerezh lec'h ma veze miret ar bouedennoù.

Evañ a reas an den kozh e vanne kafe, goustadik. An dra-se hepken en deveze da gaout a-hed an devezh, hag e ouie ervat en dije evet anezhañ. E-pad pell, bremañ, e oa bet chalet gant an debriñ, ha gwech ebet ne gase e verenn gantañ. Ur voutailhad dour a veze e moñsell ar skaf, a-walc'h evit an devezh.

Distro e oa ar paotr bremañ gant ar sardin hag an div vouedenn paket en ur gazetenn ; diskenn a rejont gant ar wenodenn betek ar stêr, hag e santent an traezh bili dindan o zreid. Dibradañ a rejont ar skaf hag hen rikañ da gas anezhañ betek an dour.

- Chañs vat dit, tonton.

- Ha dit ivez, eme an den kozh.

Keitañ a reas funioù eren ar roeñvioù war ar faskloù, hag en ur stouñ war an araog da enebiñ ouzh harz ar palisennoù en dour, e stagas da roeñviñ, hag e kuitas ar porzh en deñvalijenn. Bigi all, deut diouzh aodoù all, a oa o vont er-maez, er c'heinvor, hag an den kozh a gleva soubadennoù ha bountadennoù o roeñvoù en dour, goude dezhañ chom hep o welout zoken, bremañ m'edo al loar izeloc'h eget ar menezioù.

A-wechoù e komze unan bennak en ur vag. Hogen, didrouz e oa an darn vrasañ anezho, nemet gant soub-disoub ar roeñvoù. Divodañ a rejont a-strew pa voent bet deut er-maez eus genou ar porzh, ha pep hini a bennas war-du ar rann eus ar meurvor lec'h ma soñje gantañ en dije kavet pesked.

Gouzout a rae an den kozh edo end-eeun o vont
kuit pellik ; lezel a reas c'hwez an douar a-
dreñv dezhañ, hag o vont er-maez diouti ez eas tre
e-barzh c'hwez c'hlan ar goulou-deiz war ar mor
er mintin abred. Gwelout a reas en dour lampr be-
zhin ar pleg-mor tra ma roeñve a-us d'an dachenn-se.

Brezhoneg gant Y. E. ABALAN

Koumanantit da SKRID !

Koumanant evit 4 niverenn : 30 lur.
Kas da : P. Denis, Le Ris, Ploare,
29100 Douarnenez
C.C.P. P. Denis 1499-51 RENNES

Kas ar skridoù, tresadennoù h.a. d'ar
rener :
Gwendal DENEZ, Ri, Ploare, 29100 Douarnenez.

S K R I D

Kelaouenn diskleriet hervez lezenn.

Kentañ trimiziad 1977.

Moulet e C.L.L. Roazhon.

Merour : Per Denez.

